

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

kombinované studium
2009 - 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vratislava Wolfová

**Zájmová činnost z pohledu lektora výtvarných
a řemeslných technik**

Praha 2012

**Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Iva Borská, CSc.**

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Combined (Part time) Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Vratislava Wolfová

**Leisure activities from the perspective of a lecturer of art and
craft techniques**

Prague 2012

**The Bachelor Thesis Work Supervisor:
PhDr. Iva Borská, CSc.**

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Ústí nad Labem dne 22.3.2012

.....

Vratislava Wolfová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Iva Borská, CSc. za cenné připomínky a rady, které mi pomohly při psaní bakalářské práce, a Mrg. Monika Bártová za její pomoc a rady při korektuře.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá pohledem lektora na zájmovou činnost v podobě výtvarných a řemeslných kurzů pro dospělé. Jde zejména o typologii účastníků navštěvujících tyto kurzy a o prokázání zájmu, potřeby a nutnosti rozvíjení zájmové činnosti dospělých pro jejich další rozvoj a plnohodnotný život. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické.

Část teoretická má několik oddílů, ve kterých se zaměřuje na vymezení základních pojmů, rozdíly mezi zájmovou činností dětí a dospělých, definici dospělého a postavení a úlohu lektora. Praktickou část tvoří vlastní výzkum, kde se zaměřuji na tři základní otázky: kdo, jak často a proč navštěvuje tyto kreativní kurzy.

Klíčové pojmy

dospělý, volný čas, zájmová činnost, kreativita, relaxace, sebezdokonalování, kurz

Annotation

The bachelor's dissertation is concerned in a general instructor's view of a hobby in a form of art and handicraft courses for adults. It handles with a typology of the participants, who visit these courses, and also with demonstration of an interest, need and necessity of adults' hobby progress, that brings a development of themselves and their full-blown life. The dissertation consists of two parts – the theoretical and practical one.

The theoretical one has itself several sections, that focus on the basic concepts determination, the difference between the children's and adults' hobby, definition of an adult and a role and a task of the instructor. The practical part is formed by my own research, that specialise in 3 basic questions: whom, how often and why are there creative courses visited.

Key words

Adult, Leisure, leisure activities, creativity, relaxation, self-improvement, course

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	3
1.1 Vymezení základních pojmů.....	3
1.1.1 Dospělost.....	3
1.1.2 Zájem.....	4
1.1.3 Zájmová činnost.....	5
1.1.4 Obsahové dělení zájmové činnosti.....	6
1.1.5 Zájmové vzdělávání dospělých.....	8
1.1.6 Volný čas.....	8
1.1.7 Volný čas z jiné perspektivy.....	9
1.2 Rozdíly mezi zájmovou činností dětí a dospělých.....	10
1.3 Cíle zájmové výtvarné činnosti v kontextu cílů vzdělávání dospělých.....	13
1.3.1 Pampaedie.....	14
1.3.2 Kreativita a její význam pro kreativitu myšlení.....	15
1.3.3 Sebezdokonalování ve volném čase.....	16
1.3.4 Relaxace a její význam.....	17
1.4 Osobnost lektora.....	18
1.5 Andragogické náležitosti kreativního kurzu.....	19
1.5.1 Specifikace kurzu – modelování z polymerové hmoty.....	19
1.5.2 Podrobná příprava na vyučování.....	20
1.5.3 Průběh kurzu modelování.....	20
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	22
2.1 Cíle výzkumu.....	22
2.1.1 Výzkum kvantitativní – metoda sběru dat.....	22
2.1.2 Výzkumný vzorek – charakteristika.....	23
2.1.3 Zásadní výzkumné otázky.....	23
2.1.4 Hypotézy.....	23
2.1.5 Způsob vyhodnocení.....	24
2.2 Hypotézy – vyhodnocení.....	37
2.2.1 Hypotéza 1: Zájmové vzdělávání dospělých v podobě kreativních kurzů je žádaná a navštěvovaná.....	37
2.2.2 Hypotéza 2: Účastníky jsou převážně ženy středního věku (36-45 let), vyššího vzdělání s psychicky náročným zaměstnáním.....	38
2.2.3 Hypotéza 3: Návštěvy kreativních kurzů jim poskytují relaxaci a psychický odpočinek.....	39
ZÁVĚR.....	40
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	41
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	43
SEZNAM PŘÍLOH.....	44

ÚVOD

Tato práce vychází z vlastních praktických zkušeností lektora výtvarných a řemeslných „kreativních“ technik. Pokud se zaměřím na oblast zájmového vzdělávání dospělých, docházím k závěru, že tato oblast je značně neošetřená jak legislativně, tak publikačně i finančně, nemluvě o nabízené kvalitě současného zájmového vzdělávání dospělých. Je pravdou, že v některých ohledech se postoj k dospělému (jako k hotovému produktu, který vlastně nic nepotřebuje, jelikož má určité vzdělání, jisté zaměstnání v některých případech rodinu a děti, čímž se dle některých názorů stává vychovatelem, učitelem a sám už se vzdělávat nemusí) změnila. Ve vzdělávání dospělých došlo již ke změnám a značný posunům k lepšímu, jedním z takových významných posunů byl například „Evropský rok celoživotního učení (1996)“, dále publikování „Delorsovi zprávy“ s názvem „Učení – skryté bohatství“, která rozebírá celoživotní učení postavené na čtyřech pilířích a v neposlední řadě tzv. „Bílá kniha o vzdělávání“. Dalším významným obdobím pro vzdělávání dospělých je rok 2000, kdy byla přijata tzv. „Lisabonská strategie“ s ideou přechodu ke znalostní společnosti a publikování „Memoranda o celoživotním učení“ zdůrazňujícího jednak podporu aktivního občanství a tři základní kategorie učení. V Bílé knize vzdělávání je vzdělávání dospělých popsáno jako určitý celek vzdělávacích procesů, uskutečňovaných vně i mimo vzdělávací zařízení, kde dospělí prohlubují a rozvíjejí své znalosti a dovednosti. Z čehož vyplývá, že další vzdělávání, zejména tedy občanské a zájmové, se nestřetávají s velkou pozorností. Jde celkem o překvapivý jev vzhledem k tomu, že jejich historická podstata je mnohem starší s delší tradicí, než u profesního vzdělávání. Toto zjištění mne dovedlo k tématu mé práce, kterou bych chtěla upozornit na to, že o zájmové vzdělávání, respektive kreativní kurzy pro dospělé, které vedu jako lektorka, je zájem a mají pozitivní vliv na jejich účastníky.

Práce je tedy rozdělena do dvou částí, a to do teoretické a praktické. Teoretická část je vymezením důležitých pojmů použitých v této práci a podstatných pro pochopení tématu. Bohužel, jak jsem již předesílala, zásadním problémem je nedostatek podstatné odborné literatury. Proto jsem většinou vycházela z pramenů zabývajících se Andragogikou, pedagogikou volného času a zájmového vzdělávání dětí a mládeže, dále

příbuzných oborů se zaměřením na toto téma jako je psychologie, sociologie apod. Též jsem čerpala z propagačních a informačních on-line materiálů, ale zejména z zatím jediné ucelené publikace o zájmovém vzdělávání dospělých od Michala Šeráka. Druhá část je věnována výzkumu, který se zabývá otázkami, zda dospělá veřejnost kurzy navštěvuje, na typologii těchto účastníků, a to zda jsou účastníky spíše ženy, než muži jakého vzdělání jsou a věkové kategorie, ale také za jakým účelem tyto kurzy navštěvují. Jsem přesvědčena o tom, že většina účastníků kurzy navštěvuje opakovaně ať už se stejnou nebo novou tematikou. Z mého pohledu jde o dva typy účastníků, a to v podobě vysoce postavených žen s psychicky náročným zaměstnáním nebo matek na mateřské dovolené. Toto v závěru analyzuji a zhodnocuji.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vymezení základních pojmů

Pojem volný čas u většiny z nás vyvolává euforické pocity. Představíme si ho jako chvíle fyzického nic nedělání, relaxace v podobě sportu nebo četby zajímavé knihy, ale také třeba jako čas k dalšímu vzdělávání, či k provozování svých koníčků. V každém případě záleží na představě každého jednotlivce, který je ovlivněn svým vlastním zájmem a momentální náladou.

K nejeфекtivnějšímu využití volného času, je zařazení do jeho obsahu některé z nesčetného množství zájmových činností. Zájmová činnost tedy není jen bezvýznamnou výplní volného času, ale její úlohou je celá řada pro zdravý život prospěšných funkcí. Proto je důležitá nejen pro děti, ale ve stejné míře, ne-li i větší, pro dospělé.

1.1.1 Dospělost

Vzdělávání dospělých, zájmová činnost dospělých, volný čas dospělých „dospělý“ je v zásadě andragoický pojem, ale jeho výklad je nejednoznačný. Pálánův výklad je, „*že dospělý je ten, kdo je vyspělý a zralý sociálně, psychicky, biologicky a ekonomicky a absolvoval minimálně základní vzdělávání.*“¹ Což je vlastně souhrn hledisek jiných disciplín, které ve své andragogice uvádí Beneš jako běžné definice dospělosti. Některé si přiblížíme.

- Z biologického hlediska je znakem dospělosti dovršení fyzické zralosti
- legislativně jde o plnoletost tj. dovršení 18 let, získání práv a povinností
- Sociologie pohlíží na dospělost jako na vystudovaného, práce schopného a rodinu zakládajícího jedince
- Pedagogika pojala dospělého jako vychovatele svých dětí

¹PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

- Psychologie vidí dospělost v jedinci, který je vyrovnaný v chování, prožívání i myšlení²

1.1.2 Zájem

Zabýváme-li se zájmovou činností měla by být prvotní definice věnována pojmu zájem. Šerák o zájmu píše, že jde o „*druh motivační síly související s celkovým zaměřením osobnosti na hodnotově zvýrazněné objekty, s relativně trvalou snahou zabývat se předměty nebo činnostmi, které člověka upoutávají po stránce citové nebo poznávací*“.³

Z psychologického hlediska je zájem jako individuálně osobnostní jev, naproti tomu pedagogika se zabývá zájmy z hledisek jejich usměrňování a formování v procesech výchovy. Věnuje se nejen zájmům již existujícím, ale i ovlivňování a vytváření podmínek pro vznik nových zájmů.

Jelikož jsou zájmy nejčastěji vyvolány potřebami, přesto s nimi nebývají totožné. Vztahy mezi potřebami a zájmy jsou tedy oboustranné. Jejich rozvoj probíhá na základě existujících potřeb, umožňuje jejich uspokojování čímž zároveň ovlivňuje jejich charakter a následně i vznik dalších potřeb.

*„Zájmy souvisejí s celkovým zaměřením osobnosti a lze je charakterizovat jako relativně stálé snahy zabývat se předměty nebo činnostmi, které člověka upoutávají po stránce poznávací nebo citové. Zajímavému předmětu nebo činnosti přikládá člověk zvláštní hodnotu, a proto je veden snahou po aktivním styku s ní. Dosahování cíle je provázeno kladným citovým naladěním a uspokojením. Zájmy mají těsnou vazbu na vloh a schopnosti člověka, které podmiňují úspěšné vykonávání nějaké činnosti.“*⁴

²BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008, 135 s. ISBN 978-802-4725-802.

³Michal Šerák, *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

⁴Pávková, B. Hájek, B. Hofbauer, V. Hrdličková, A. Pavlíková. *Pedagogika volného času.*, 3. vyd., Praha: Portál 2002

1.1.3 Zájmová činnost

*„Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci“.*⁵

*„Zájmová činnost je pěstování a rozvíjení specifických sklonů a zájmů v zařízeních pro zájmové vzdělávání jako součást neformálního vzdělávání, nebo i individuálně jako součást celoživotního informálního vzdělávání“.*⁶

V některých případech se zájmová činnost označuje jak hobby – koníček. Koníček bývá charakteristický tím, že jde o nějaký zájmový předmět nebo činnost člověka, která není spjata s hlavní zaměstnáním dané osoby. Jde tedy o zájmovou činnost, která člověka baví, vykonává ji ve svém volném čase a nemá žádný komerční význam. Podle některých názorů je mezi koníčkem a zájmovou činností rozdíl, a to v cílovém zaměření. Tudiž koníčkem údajně označujeme oblíbenou činnost, kterou provozujeme ve svém volném čase, aniž bychom uvažovali o tom, či se v této oblasti zdokonalujeme. Naproti tomu zájmovou činnost vidí jako cílevědomou zaměřenou a sloužící k dalšímu rozvoji.

Jelikož se ve své práci zaměřuji právě na výtvarnou a řemeslnou činnost, kterou tedy z pohledu některých lze nazvat koníčkem, je nutné zařadit i dělení zájmové činnosti. Tradiční dělení zájmové činnosti je sice obsahové, ale právě z obsahu jednotlivých činností lze vyvodit cíle.

⁵ Pávková, B. Hájek, B. Hofbauer, V. Hrdličková, A. Pavlíková. *Pedagogika volného času.*, 3. vyd., Praha: Portál 2002

⁶ B. Hájek; B. Hofbauer; J. Pávková. *Pedagogika volného času.* s. 127, Praha : Univerzita Karlova , Pedagogická fakulta 2010

1.1.4 Obsahové dělení zájmové činnosti

1. Pracovně-technické zájmové činnosti.
2. Esteticko-výchovné zájmové činnosti.
3. Zájmové činnosti přírodovědné.
4. Společenskovední zájmové činnosti.
5. Zájmové činnosti turistického, tělovýchovného a sportovního zaměření

Vzhledem k zaměření mé práce se budu podrobněji věnovat následujícím dvěma činnostem:

Pracovně-technické zájmové činnosti

Autoři se v Pedagogice volného času s výkladem této a dalších zájmových činností omezují pouze na děti a mládež. Podle nich je cílem této činnosti rozvíjení manuálních dovedností, získávání technických poznatků a jejich následné využití v praxi. Prohlubování zájmu o tvořivou práci a řešení vědecko-technických problémů současnosti. Pochopení odborné kvalifikace v přetechnizované společnosti.

Pro upřesnění uvádím některé okruhy pracovně-technických zájmových činností:

- ruční práce s různými materiály - různé modelovací hmoty, karton, papír, dřevo, kov, sklo, textil, ale i plasty nebo přírodní materiály a mnohé další;
- montážní a demontážní činnosti – jde o drobné opravy, údržbu, montáž třeba motocyklu apod.;
- vaření v podobě přípravy pokrmů krok za krokem;
- modelářská činnost;
- seznamování se s elektronikou, výpočetní technikou, audio a videotechnikou;

„Pracovně-technické zájmové činnosti tak přispívají k profesní orientaci žáků a seznamováním s nejnovějšími odbornými poznatky je připravují na úkoly, které je v dospělosti čekají.“⁷

⁷ J. Pávková, B. Hájek, B. Hofbauer, V. Hrdličková, A. Pavlíková. Pedagogika volného času. s. 94., 3. vyd., Praha: Portál 2002

Převedením této terminologie na dospělé dospějeme k velice podobnému závěru jen s tím rozdílem, že nepůjde o přípravu na budoucí život, ale o současnost. Kdy, jak jsem již zmiňovala v předchozím odstavci, se v tzv. přetechnizované společnosti velká část dospělé a stárnoucí populace neorientuje v množství nově vznikajících technických vymožeností v podobě elektroniky, výpočetní techniky a dalších. Spíše relaxací nebo u starších či nějakým způsobem handicapovaných jsou procvičováním motoriky, soustředěností a v některých případech znovu objevenou dovedností manuální techniky (ruční práce).

Esteticko-výchovné zájmové činnosti

„Utvářejí a formují estetické vztahy dětí k přírodě, společnosti a jejím materiálním a kulturním hodnotám.“⁸

V této oblasti činností jde zejména o rozvoj tvořivosti, dramatického, výtvarného, literárního a hudebního projevu. Významné jsou všechny aktivity zaměřené na estetiku, jako jsou přehlídky činností, kulturní akce apod.

Z nejvýznamnějších je však vlastní tvorba.

Společnou indicií pro děti i dospělé je, že činnosti těchto zájmů s sebou přinášejí nové a emocionálně velmi cenné zážitky a stávají se silným motivačním, ale i relaxačním prvkem.

S ohledem na téma této práce uvádím jen některé z okruhů esteticko-výchovných zájmových činností:

1. Výtvarné

1. různé výtvarné techniky, přenos skutečnosti pomocí výtvarných technik, jako jsou kresba, malba, techniky grafické, modelování nebo jejich kombinace;
2. experimentování při práci s výtvarnými prostředky například různé míchání a kombinování barev, tvoření dekorací, prostorové modelování;

2. Hudební zájmové činnosti

3. *Literárně-dramatické zájmové činnosti*

⁸J. Pávková, B. Hájek, B. Hofbauer, V. Hrdličková, A. Pavlíková. Pedagogika volného času. s. 96., 3. vyd., Praha: Portál 2002

1.1.5 Zájmové vzdělávání dospělých

Existuje velmi malé množství dostupné literatury definující „zájmové vzdělávání dospělých“, jedním z takových dokumentů je Bílá kniha jako Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, která definuje pojem zájmové vzdělávání jako „.....souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňující získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou výuku.“⁹

Šerákovo vymezení zájmového vzdělávání je „... souhrn krátkodobých i dlouhodobých forem, které umožňují edukační, tvůrčí i organizační volnočasové aktivity účastníků, směřují k saturaci jejich zájmu.“¹⁰

1.1.6 Volný čas

První zmínky a také komplexnější pohledy na volný čas můžeme nacházet v pracích řeckých filozofů – Platóna, Aristotela a dalších. Aristoteles prakticky svými názory ovlivnil převážnou většinu klasických konceptů o volném čase až do současné doby. „Volný čas chápal jako nejvyšší hodnotu, spojenou se svobodou a štěstím.“¹¹ V průběhu dalších století se pojem volného času objevuje ve filozofických koncepcích největších světových myslitelů, jako byl například Thomas More, Francis Bacon nebo J.A. Komenský, který 24 hodinový denní cyklus rozdělil mezi tři složky, a to na práci, spánek a volný čas, což v jeho pojetí znamenalo aktivní odpočinek věnovaný vzdělávání. Pokračující cestou dějin bychom dospěli k závěru, že s měnící se dobou a rozvíjející se civilizací se mění i potřeba a délka volného času.

Z předchozího odstavce vyplývá, že volný čas je opravdu „pojem“. V současné době se jím zabývá nejen vědní obor, jak tvrdí i autoři pedagogiky volného času „Volný čas je možno posuzovat z aspektu pedagogického, psychologického, sociologického, ekonomického, zdravotně-hygienického, politického i dalších.“¹² A

⁹Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Ústav pro informace ve vzdělávání Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8

¹⁰Michal Šerák, *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

¹¹ Michal Šerák, *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

¹² B. Hájek; B. Hofbauer; J. Pávková, *Pedagogika volného času*, s. 27., Praha : Univerzita Karlova 2010, s.27.ISBN 80-7290-128-1.

proto jsou jeho definice velmi nejednotné a vzájemně nekompatibilní, což ve svém důsledku způsobuje rezignaci některých autorů k vytvoření shodné definice.

M. Šerák cituje hned několik autorů například Yong a Willmint, jejichž charakteristika volného času je „*cokoli co lidé za volný čas považují*“ (in Gershuny, Fisher, 1999, str. 7). Nebo že jde o dobu, kdy „*člověk patří sám sobě*“ (Hradečná, 1995, str. 65), z jejího pohledu jde o dobu, kdy je člověk oprostěn od každodenní rutiny. Uvádí také, že někteří z filozoficky zaměřených autorů dokonce zcela odmítají používání pojmu volný čas a argumentují, že jej nelze pojímat jako jakýsi prostor naplněný konkrétními činnostmi, ale především jako prožívání, plynutí (Hodaň, 2002).¹³

1.1.7 Volný čas z jiné perspektivy

Pokusme se vymezit volný čas ještě z jiné perspektivy, například sociologické zaměření na volný čas je v podobě symbolu profese, pozice, vzdělávání, společenského úspěchu a věku. Psychologický pohled je spíše duševního rázu. Volný čas vnímá jako reálný prožitek, či duševní aktivitu v období volného času, ale i motivaci k nějaké činnosti. **Pedagogický a andragogický pohled** rozlišuje volný čas jako výchovu pro volný čas a výchovu či vzdělávání ve volném čase – jde o formu pomoci s orientací a snadnému přístupu k nabídce a rozhodování při výběru.¹⁴

Několik hledisek z pedagogiky volného času, v této práci použiji jen ta související s tématem:

Hledisko psychologické a pedagogické

Pro tato dvě hlediska je společné respektování individuálních a věkových zvláštností ve volném čase. Pedagogické hledisko by mělo podporovat aktivitu, možnost seberealizace, spontánnost, uspokojování potřeb nových dojmů, sociálních kontaktů, kladné citové odezvy, ale také pocit jistoty a bezpečí.¹⁵

¹³Michal Šerák. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

¹⁴ Michal Šerák. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

¹⁵J. Pávková, B. Hájek, B. Hofbauer, V. Hrdličková, A. Pavlíková. *Pedagogika volného času*. 3. vyd., Praha: Portál 2002

Hledisko zdravotně-hygienické

Toto hledisko sleduje, jak ve volném čase podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj jedince. Sleduje jak správné uspořádání dne, tak respektování křivky výkonnosti jedince a hygienu duševního života, prostředí i sociálních vztahů. Pokud jde tedy o správné využití volného času má pozitivní vliv na zdraví i život jedince.¹⁶

1.2 Rozdíly mezi zájmovou činností dětí a dospělých

„Mezi volným časem dětí a dospělých existují značné rozdíly. Ty se týkají množství volného času, struktury činností ve volném čase i míry záměrného ovlivňování.“¹⁷

Zaměřím-li se na rozbor předchozí definice, prvotním rozdílem se jeví množství volného času. Obecně by se tedy dalo konstatovat, že dospělí mají méně času než děti, ale je to opravdu velmi obecné pojetí. Existují děti, které jsou přetěžované ať školními povinnostmi nebo množstvím zájmových činností či pracovními povinnostmi ve vlastní rodině. A naopak jsou dospělí, kteří „nedělají nic“ a přesto tvrdí, že pro provozování zájmových činností nemají čas. Rozvíjení těchto teorií ovšem není tématem této práce, takže zůstaneme u rozdílu množství volného času.

Dalším bodem je struktura činností ve volném čase, které musí být postaveny podle typu účastníků. Musí být brán zřetel na množství faktorů jako je právě věk, fyzická i psychická vybavenost jedince, ale i jeho schopnosti a vlastní zájmy. Prakticky z toho vyplývá, že například kurz korálkování se strukturou vhodnou pro sedmileté dítě (navlékání barevných korálků na šňůrku) je naprosto nevhodný pro třicetiletou účastnici, která si přišla odpočinout a vytvořit si šperk třeba k plesovým šatům.

Posledním rozdílem, který uvádí tato definice, je míra záměrného ovlivňování. Je zřejmé, že záměrné - výchovně-vzdělávací, sociální, zdravotní preventivní nebo rozvojové ovlivňování bude v mnohem větší míře u dětí a mládeže než u dospělých. Zejména malé a mladší děti se ve většině případů zabývají zájmovou činností, kterou jim najdou, určí nebo vyberou jejich rodiče. Z hlediska vychovávajících rodičů je to

¹⁶ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002, 221 s. ISBN 8071787116.

¹⁷HÁJEK, B., B. HOFBAUER a J. PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

logické, jelikož dítě ještě nemá vlastní vyhraněný zájem. Zde bychom mohli navázat na charakteristiky zájmového vzdělávání a porovnat je děti versus dospělí.

Tabulka 14 - Rozdíly ve vzdělávání dětí a dospělých:

Vzdělávání dětí	Vzdělávání dospělých
Vzdělávání jako příprava na život	jako nutný doprovodný jev života
Zaměření na budoucí normativy	zaměření nepotřeby účastníka
Učení potencionálního	učení potřebného
Nápodoba a kontrola chování	pomoc při řešení profesních a životních problémů
převážně institucionalizované a stabilizované vzdělávací aktivity	převážně decentralizovaný a flexibilní vzdělávací aktivity
cíle, obsah a formy výuky jsou unifikované	cíle, obsah a formy výuky jsou diverzifikované podle vzdělávacích potřeb
tradiční didaktické Metody výuky	tvorba operativních metodických soustav podle skladby účastníků
získané vědomosti využity až za určité časové období	získané vědomosti a dovednosti využívány hned

Upraveno podle¹⁸

Jedny z charakteristik odlišující zájmového vzdělávání od ostatního vzdělávání je **dobrovolnost a neformálnost**. V případě dobrovolnosti je rozdíl mezi dětmi a dospělými zřejmý. U dětí dochází k omezení dobrovolného rozhodnutí ze strany rodičů. V případě neformálnosti jde o to, že zájmové vzdělávání může probíhat ve formálním zařízení, kde děti stále podléhají výchovnému dozoru a jsou směřovány předem určeným předepsaným „formálním“ programem, kdežto dospělí i vně formálního vzdělávacího systému mají možnost individuální volby dle vlastních zájmů. **Zájem a svoboda výběru** jdou v případě dětí ruku v ruce, jelikož jsou opět ovlivňovány ze strany rodičů, a to z různých důvodů. Většinou jde o zájem i výběr rodičů, v některých případech se vůbec neslučuje s vlastním zájmem dětí, na což navazuje i **neutilitárnost** – kde naopak u dospělých nejde o prospěch ani získání nějakého certifikátu v rámci svého

¹⁸Andragogika. HRADIL, Zbyněk. *Zbynekhradil* [online]. 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://www.zbynekhradil.cz/?page_id=178

zaměstnání, nýbrž o individuální zájem konkrétního jedince. U charakteristiky v podobě **uspokojování potřeb** jsou děti opět v područí rodičů, v některých případech jde do konce o uspokojení spíše jejich potřeb, jelikož nutí děti k zájmovým činnostem na špičkové, vrcholové úrovni, jen aby sobě a svému okolí dokázali, že jejich dítě na to má.

Dospělý člověk na rozdíl od dětí řeší výběrem trávení volného času mnoho aspektů například:

- v zaměstnání má mechanickou ne tvůrčí práci, u které nemusí přemýšlet – hledá zájmovou činnost, která by s pomocí tvoření přinesla odpočinek.
- v zaměstnání pracuje převážně hlavou, celý den musí kombinovat, logicky odvozovat a spolupracovat s lidmi s podobnou pracovní náplní – hledá zájmovou činnost, která by mu umožnila odpoutat se od pracovních problémů.
- je v domácnosti, žije v harmonickém manželství, stará se o děti, manžela, tím se dostává do ubíjejícího stereotypu – hledá tvořivou zájmovou činnost, která umožní „přijít na jiné myšlenky“.
- je v domácnosti, manželství není spokojené, trápí ho neshody s partnerem, problémy s chováním a prospěchem dětí ve škole – hledá únik od drsné reality, například v podobě kreativního tvoření v kolektivu, kde si může u vyrábění čehokoliv vypovídat, ulevit si a získat nové pohledy na věc.

To je jen příklad několika mnou vypořizovaných modelů, které je možné v životě potkat. Je pravdou, že ne vždy jde o aspekty pouze negativní. Lidé ve všech čtyřech příkladech mohou též najít řešení svých problémů s pomocí sportovních či jiných aktivit.

1.3 Cíle zájmové výtvarné činnosti v kontextu cílů vzdělávání dospělých

Podle Šeráka jsou „tradiční vzdělávací cíle vycházející z představy široce vzdělaného jedince, svébytné a harmonicky utvářené osobnosti. O harmonickém rozvoji nicméně můžeme hovořit pouze tehdy, pokud se vzdělávací aktivity odehrávají rovnoměrně ve sféře rozumové, estetické, mravní, pracovní i tělesné. A je to právě oblast zájmového vzdělávání, která umožňuje vyrovnávat jednostrannost profesionálního rozvoje a působí jako harmonizační prvek. Není jen pouhou přípravou na pracovní život; zlepšuje kvalitu žití, rozšiřuje schopnosti a dovednosti. Zájmové vzdělávání totiž pomáhá dotvářet osobnost a její hodnotovou orientaci a je tak nezbytným doplňkem vzdělávání kvalifikačního.“¹⁹ Nemluvě o tom, že pravidelní účastníci zájmových kurzů si zvykají na vynaložení vlastní aktivity při učení a opakované vzdělávání a pozornost při výkladu. Tyto skutečnosti mohou později vést i k přechodu do sféry vzdělávání dospělých ve formální podobě.

Celkem podstatným cílem zájmového vzdělávání, a nejen ve smyslu výtvarném, je překonání celodenní profesní jednostrannosti, ale také rozšíření vědomostního obzoru ve smyslu rozlišování horizontu nabízených možností. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – tzv. Bílá kniha, který byl vládou přijat 2001, obsahuje definice konkrétních cílů, ale i způsoby jak těchto cílů dosáhnout. Tento dokument obsahuje Východiska a předpoklady rozvoje vzdělávací soustavy, Předškolní, základní a střední vzdělávání, Terciální vzdělávání a Vzdělávání dospělých. V rámci vzdělávání dospělých se zmiňuje i o občanském a zájmovém vzdělávání..... „.....zájmové vzdělávání sice slouží z pravidla především rozvoji zálib nebo osobně motivovaných znalostí, zároveň však jsou jeho výsledky využitelné i v profesní kariéře jednotlivce a přispívají ke zvyšování úrovně vzdělanosti ve státě“²⁰

¹⁹ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. [online]. s. 6 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.respektinstitut.cz/clanek-futura-zajmove-vzdelavani-dospelych/>

²⁰Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Ústav pro informace ve vzdělávání Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8

Šerák tvrdí, že i absolvováním zájmového vzdělávání lze získat formální kvalifikaci, získáním nových dovedností a vědomostí je i možnost získání a uplatnění nového zaměstnání.

Z vlastní praxe to mohu potvrdit. Někteří návštěvníci mých kurzů se v dané technice zdokonalili a následně si ze své dovednosti vybudovali živnost. Ale jsou i další účastníci, většinou vychovatelky, mateřinky, učitelky, „tety“ z dětských domovů, které vyžadují osvědčení o účasti a na základě něho pak naučené kreativní techniky ve vzdělávacím procesu předávají dál.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že cíle zájmového vzdělávání dospělých a vzdělávání dospělých jsou jako součást celoživotního učení velmi podobné, vzájemně se ovlivňující a v některých aspektech překrývající se až stejné. Jedním z nejzávažnějších (v negativním slova smyslu) rysů obou typů vzdělávání je problém nedostatečnosti v právní legislativě i co do koncepce, financování apod., ale i nedostatek související odborné literatury. Světlou výjimkou a doufejme, že ne jedinou, je mladý projekt zaměřený na zájmové vzdělávání dospělých tzv. Pampaedie – škola zájmového vzdělávání dospělých.

1.3.1 Pampaedie

Z latinského překladu je Pampaedia vševýchova.

Pohlédneme-li do historie, setkáme se s tímto pojmem v díle J. A. Komenského v Obecné poradě o nápravě věcí lidských. V ní autor říká: „*přejeme si, aby tak k plnému lidství mohl být vzděláván ne nějaký jeden člověk nebo několik jich nebo mnoho, nýbrž všichni lidé vespolek, i každý zvlášť, mladí, starí, bohatí i chudí, urození i neurození, mužové i ženy, zkrátka každý, komu dostalo se údělu narodit se člověkem.*“²¹

A právě pod tímto názvem v roce 2007 vznikl ojedinělý projekt, který byl do roku 2012 realizován a zastřešen katedrou Andragogiky a sociologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci za finanční podpory města. V současné době tyto aktivity přešly do činnosti občanského sdružení Pampaedie. Jde o školu zájmového vzdělávání pro dospělé bez rozdílu věku, pohlaví i vzdělání. Jejím smyslem je umožnění smysluplného trávení volného času právě v podobě různých poznávacích

²¹[Http://www.vysokeskoly.cz](http://www.vysokeskoly.cz). *Škola zájmového vzdělávání: Pampaedie* [online]. 31.10.2007. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/skola-zajmoveho-vzdelavani-pampaedie>

aktivit a rukodělných kurzů, resp. zájmového vzdělávání se v oblastech, které účastníky zajímají.

V rámci tohoto projektu byl prováděn i výzkum, který jednoznačně ukázal potřebnost tohoto specifického vzdělávání.

1.3.2 Kreativita a její význam pro kreativitu myšlení

Kreativita nás provází celý život od prvních slov, kdy se snažíme zformulovat „máma“, tak po zbytek života, při učení, vysvětlování, řešení různých problémů, výchově vlastních dětí nebo snad vynalézání převratného „perpeta mobile“

Myšlení je pro člověka prvořadou schopností. Tato specifická schopnost musí být stále rozvíjena. Cílem výchovného a vzdělávacího procesu by tedy měla být jeho podpora a rozvoj. Podstatou kreativního myšlení jsou poznáním získané nějaké informace, které uložíme do paměti a při vytváření nových informací, což obnáší vlastní tvořivé produktivní myšlení, přicházíme na nové poznatky, které se formulují do nových myšlenek a nakonec zhodnotíme správnost a reálnost navrhovaného řešení. Vlastní podstatou kreativity je tedy tvořivé myšlení, jehož výsledkem je více variant řešení daného problému. Příkladem může být jak psaní této bakalářské práce tak modelování sochy. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že kreativita je pro naše myšlení velmi důležitá, díky ní vytváříme originální nápady, nacházíme nová lepší a snazší řešení již řešeného i nového problému. Vymýšlíme nové postupy, metody i techniky. Kreativita je tedy důležitou součástí každého jedince.²²

Jak nám kreativita pomáhá podle M. Königové:

1. dodáním nových poznatků například o pozitivním myšlení a jeho síle, o možnostech různých aktivit i cvičení
2. pomáhá nám zvýšit sebevědomí
3. dodává nám energii (důvodem něco tvořit pro druhé, kteří na to čekají)
4. učí nás vypořádat se se strachem, starostmi a jak změnit negativní postoj.
5. díky ní toužíme po poznání nového nepoznaného tzn. Stále se učit, studovat
6. usnadňuje nám komunikaci a řešit konflikty

²²Blog o svobodě v práci: Proč nejsme kreativní?. *Peoplecomm* [online]. 1. 9. 2010 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://blog.peoplecomm.cz/clanek/proc-nejsme-kreativni>

7. umožňuje nám sebepoznání
8. Ale učí nás také lásce k životu a k sobě

„Nemůžeme šířit lásku, pokud se nám lásky nedostává“²³

1.3.3 Sebezdokonalování ve volném čase

Potřeba sebezdokonalování provází jedince od útlého dětství, ale až v určitém období našeho života jde o uvědomělé sebezdokonalování. Příkladem může být období povinné školní docházky, kdy rodič či učitel nejednomu žákovi řekl „tento výsledek si musíš zlepšit“, ale až ve vyšším věku třeba na vysoké škole dochází k obratu, kdy sám studující se snaží z důvodu vlastní nespokojenosti o zlepšení svých výsledků. Při sportovních aktivitách může vést sebezdokonalování k podávání lepších výkonů „musím více trénovat, abych byl rychlejší“ apod. Jak už tu bylo několikrát definováno - zájmová činnost je cílevědomou činností, která je zaměřená na rozvoj a uspokojování různých společenských a individuálních potřeb, ale i zájmů jednotlivce. Dalo by se tedy říci, že sama zájmová činnost je určitým sebezdokonalujícím procesem.

Proč má nebo by měl mít člověk důvod nebo snahu se zdokonalovat? Protože po celý život jsou na nás kladeny nějaké nároky ať v oblasti soukromé, profesní nebo společenské, ale i my sami máme určité nároky - chceme žít spokojeně, úspěšně a na nějaké odpovídající úrovni. Má-li si člověk udržet nebo zlepšit své postavení, aby nezaostával za ostatními, musí se snažit neustrnout ve svém vývoji (v mnoha případech je podnětem k sebezdokonalování tlak ze strany zaměstnavatele).

V největší míře záleží ale na nás samotných, zda budeme aktivní ve svém volném čase a využijeme ho k sebezdokonalování. Shrňme-li, čeho se dá sebezdokonalováním dosáhnout, dojdeme k závěru, že mnoha úspěchů v různých sférách činností – pracovní – vzdělávací – zájmové apod.

Sebevzdělávání je v současné době téměř běžnou záležitostí.

²³KÖNIGOVÁ, Marie. *Jak myslet kreativně: Psychologie pro každého*. Praha: Grada, 2006, s. 125. ISBN 80-247-1626-7.

1.3.4 Relaxace a její význam

Z vlastní zkušenosti vím, že se na každém kurzu se sejde „koktejl“ nejrůznějších povah a typů, které si s sebou přináší své potíže s rodinou, problémy v zaměstnání a komplikace v partnerských vztazích. Chtějí se s ostatními o své myšlenky podělit a získat více názorů, ze kterých si pak většinou vyberou ten, který se jim jako řešení zdá nejoptimálnější. Mezi účastníky kurzů se najdou povahy otevřené i uzavřené, výbušné i beránčí. Všechny typy se ale v procesu tvoření více či méně zapojí do debaty, kterou začne někdo z účastníků. Díky kolektivnímu tvořivému duchu a podpoře se dost často z obrovského problému stane jednoduše řešitelná záležitost. Z vlastního pozorování v průběhu vedení kreativních kurzů jako lektor mohu potvrdit pozitivní vliv tvoření na většinu účastníků. Přicházejí šedí, nevýrazní unaveni prací a rodinou. Při prvním absolvování většinou vybírají tmavé nebo neutrální barvy. Postupně rozkvétají, výběr barevné škály se mění a mění se i způsob jejich vyjadřování.

„Volný čas mnozí jedinci odmítají jako něco, co si ve své honbě za úspěchem nemohou dovolit, co se nesluší a nepatří, jako vedlejší produkt bez hodnoty, který musí být tráven pouze způsobem podporujícím pracovní činnost (tj. regenerací, vzděláváním, případně spotřebou). Čas jsou peníze, a proto i volný čas musí přinášet nějaký konkrétní užitek.“²⁴

Uspěchaná doba, kariéra, finanční nezávislost - to jsou některé z mnoha aspektů, proč opomíjíme nutnost relaxace. Ztrácíme i osobní kontakt díky technickým vymoženostem jako je mobil, skype či mail. Jsme unaveni a ztrácíme schopnost regenerace. Proč? Protože podceňujeme význam relaxace.

Relaxaci lze chápat různě, záleží na úhlu pohledu a na konkrétním jedinci. Někdo ji vidí jako sportovní aktivitu, masáže nebo návštěvu kreativního kurzu, jiný spíše jako „neaktivitu“ v křesle u televize či PC nebo četbu oblíbené literatury.

„Plné pracovní vytížení vede k tomu, že máme sklon odstranit ze svého života emocionální reakce. Dnes se málokdo umí radovat z „obyčejných“ věcí, prožívat a soustředit se na přítomné okamžiky. Lidé často přemýšlejí o budoucnosti, ale neužívají

²⁴ŠERÁK, Michal. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-551-6.

si to, co probíhá právě teď, a tím se ochuzují o mnoho nového a zbytečně se stresují tím, co je čeká, co musí udělat. ²⁵

Význam relaxace je tedy jednoznačný – jde o různé činnosti zaměřené na obnovu psychických i fyzických sil a celkovou regeneraci jedince.

1.4 Osobnost lektora

Postavení a úloha lektora je ve vzdělávání dospělých velmi důležitá. Záleží především na jeho osobních kvalitách a touze někoho, něco učit, měl by „lektorování“ považovat spíše za poselství, než ho brát jako pouhé zaměstnání.

Lektor by měl být osobnost, měl by umět náplní kurzu zaujmout účastníky, umět je motivovat k další činnosti, ukázat jim, jak naučené používat v praxi, umět je pochválit, ale mimo mnoho dalších důležitých úkolů musí umět učit.

„lektor je ten, kdo se vědomě podílí na změnách přístupů, znalostí a dovedností. Učí lidi pracovat novým způsobem, dělat něco jinak. Lektory jsou tak například učitelé a školitelé, ale také manažeři (mistry nevyjímaje).“ Tvrdá rozlišuje pouze dva typy lektorů, a to špatného a dobrého.²⁶

Benešův názor je, že *„Andragogem je v tomto případě každý pracovník ve vzdělávání dospělých, který má vliv na proces a výsledky vzdělávací práce.“*²⁷

J. Plamínek tvrdí, že v každém lektorském výkonu se odrážejí tři složky: 1. zaměření na sebe a proces, 2. na lidi a 3. na věc a z těchto tří složek také vychází jeho typologie.

1. **Lektoři preferující sebe a proces** - tito lektoři si potrpí na přesnost, dochvilnost, precizní připravenost na svůj lektorský výkon, který je sice dokonalý, ale strojený. Dochází zde k zdůrazňování znalostí a vědomostí nad

²⁵BENEŠOVÁ, Michaela. *Relaxace ve volném čase*. České budějovice, 2009. Dostupné z: http://theses.cz/id/txo95h/downloadPraceContent_adipIdno_12793. Diplomová práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce Doc. Michal Kaplánek, Th.D.

²⁶TVRDÁ, Jana. *Lektorské finty: Jak připravit a realizovat zajímavá školení. 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3675-4.

²⁷BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008, 135 s. ISBN 978-802-4725-802.

dovednostmi a tím vzniká propast mezi lektorem a účastníkem, ale i přesto může v případě šikovnosti získat obdiv a uznání. Bohužel většinou dostávají nálepku vynikajícího trenéra, který „nic“ nenaučil.

2. **Lektoři preferující lidi a vztahy** - většinou dosáhnou dobrých vztahů s účastníky, při výkladu kladou důraz na dovednosti, navádí k úvahám spíše než návodům k jednání, blíží se spíše koučování. Absolvováním kurzu u šikovného lektora těchto preferencí má účastník větší pravděpodobnost zapamatování si osvojených poznatků, postojů a dovedností. Naopak nešikovný lektor tohoto typu se v očích účastníků stává milým ale zmateným chaotikem, který vlastně neví, co chce říct.
3. **Lektoři preferující věc a užitky** - lektor vhodný pro účastníky, kteří o přednášeném tématu něco vědí a jsou chápaví a zvědaví. Ostatním účastníkům hrozí spíše zahlcenost daty. Většinou jsou nepochopeni, ale vše, co je pochopeno, bývá informačně značně na úrovni. I špatný lektor tohoto typu bývá tolerován a respektován vzhledem ke svým znalostem.²⁸

1.5 Andragogické náležitosti kreativního kurzu

1.5.1 Specifikace kurzu – modelování z polymerové hmoty

Tabulka 15 – specifikace kurzu

Téma oborové	Trénujem motoriku a představivost
Časový rozsah	4 – 4,5 hodiny
Tématický okruh	Modelování
Hlavní cíle kurzu	<ol style="list-style-type: none"> 1 Seznámení účastníků s novou polymerovou hmotou a s postupy jejího zpracování. 2 Vedení účastníků k získání vlastní představy o dalším zpracování a vzhledu konečného výrobku 3 Naučit účastníky dokončovací úpravy a kompletaci.
Stručný popis plánovaného vyučování	Během čtyřhodinového projektu se účastníci postupně seznámí s polymerovou hmotou, s prací s ní, s možnostmi výroby z ní, s dokončením výrobků, jejich úpravou a uplatněním.

²⁸PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3235-0.

1.5.2 Podrobná příprava na vyučování

Základní pomůcky a materiály:

1. Podložka
2. Strojek na těstoviny
3. Váleček
4. Řezák
5. Smirkový papír nebo bruska
6. Trouba elektrická nebo horkovzdušná
7. Polymerová hmota – Fimo
8. Lak na Fimo
9. Další materiál k dokončení vlastního šperku

Doporučená literatura a další informační zdroje:

1. Fimo – šperky z polymerové hmoty, Petra Nemravková
2. Modelujeme z Fimo hmoty, Martina Molnárová
3. Vlastní postup v tištěné podobě nebo ve formátu PDF na CD
4. Internet: <http://www.polymerclaycentral.com/index.html>

1.5.3 Průběh kurzu modelování

1. Seznámení s tématem, ukázka konečného výrobku pro inspiraci, představení materiálu a pomůcek, se kterými se bude pracovat.
2. Začátek výuky: každý si vybere barvu hmoty, se kterou bude chtít pracovat, pak si oddělí potřebný dílek a začne zpracovávat rukama do potřebné měkkosti.
3. Následně účastníci opakují postup, který jim byl předveden k dalšímu zpracování dle techniky, která je momentálně tématem daného kurzu.
4. Další ukázka tentokrát vymodelování do požadovaného a konečného tvaru např. šperku.
5. Samostatná práce účastníků dle vlastní fantazie z naučených základních postupů.

1. Reagování a odpovědi na dotazy účastníků k danému tématu.
2. Hotové vymodelované výrobky se dají do trouby a probíhá 30 minut pečení.
3. Konzultace a dotazy nad vlastním tištěným postupem.
4. (příloha č.1 – tištěný postup)²⁹
5. Ukázka dokončovacích prací (broušení, leštění, lakování) a samostatné dokončení výrobků účastníky.
6. Dokončení do výsledného výrobku jeho hodnocení a případně focení.

²⁹WOLFOVÁ, Vratislava. Není kámen jako kámen. *Korálki: kameny*. 2010, roč. 5, č. 2, s. 51. ISSN 1802-7510. Dostupné z: http://studiowallerie.wz.cz/index_soubory/Page688.htm

2. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části své bakalářské práce se zaměřuji na vlastní výzkum, který je zaměřen na zjištění, zda dospělá veřejnost navštěvuje kreativní kurzy, na typologii těchto účastníků a na to, zda jsou účastníky spíše ženy, než muži, jakého vzdělání jsou a věkové kategorie, ale také za jakým účelem tyto kurzy navštěvují.

Jsem přesvědčena o tom, že většina účastníků kurzy navštěvuje opakovaně ať už se stejnou nebo novou tematikou. Z mého pohledu jde o tři typy účastníků, a to v podobě vysoce postavených žen s psychicky náročným zaměstnáním nebo matek na mateřské dovolené či osob s rukodělnou zručností toužících po jejím zdokonalení a rozvinutí v jiných technikách.

2.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem tohoto výzkumu je zjistit, zda dospělá veřejnost projevuje zájem o zájmové vzdělání v podobě kreativních kurzů. Pokud ano, jaký typ účastníků co do vzdělání, pohlaví, věku a profesního postavení se kurzů účastní. Posledním výzkumným cílem je zjištění za jakým účelem tyto kurzy navštěvují a zda jsou pro ně důležité.

2.1.1 Výzkum kvantitativní – metoda sběru dat

Zvolila jsem kvantitativní výzkum v podobě dotazníku. Podle Gavory je tato metoda vhodná pro hromadné získávání požadovaných dat od velkého množství respondentů.³⁰

Jelikož jsem chtěla oslovit širokou veřejnost, vytvořila jsem dotazník, který jsem dala volně ke stažení a upoutávku s průvodním textem na svých stránkách a na jedné ze sociálních sítí zvané Facebook, dále jsem využila možnosti oslovení respondentů e-mailem a osobně na různých kreativních kurzech, které jsem v průběhu roku 2011 lektorovala.

³⁰GAVORA, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6

2.1.2 Výzkumný vzorek – charakteristika

Dotazník v podobě webové aplikace, který byl volně přístupný mi vyplnilo 274 respondentů. Formuláře v elektronické podobě rozeslané e-mailem v počtu 72 oslovených respondentů mi bylo řádně vráceno 56 vyplněných dotazníků. Tištěné formuláře, kterými jsem osobně oslovila 43 respondenty účastníci se mých kurzů, jsem získala 43 řádně vyplněných dotazníků. V tomto výzkumu jsem tedy vycházela z údajů 373 řádně vyplněných dotazníků.

2.1.3 Zásadní výzkumné otázky

Ve své několikaleté praxi jsem vysledovala určité skutečnosti, které souvisí s následujícími hypotézami, jež bych chtěla tímto výzkumem potvrdit nebo vyvrátit.

1. Zda v rámci zájmového vzdělávání, dospělí navštěvují kreativní kurzy?
2. Jak často tyto kurzy navštěvují?
3. Jaký typ dospělých účastníků tyto kurzy navštěvuje? (věk, pohlaví, vzdělání, profesní postavení)
4. Co jim tyto kurzy poskytují, za jakým účelem je navštěvují? (relaxace, rozšíření znalostí)

2.1.4 Hypotézy

1. Zájmové vzdělávání dospělých v podobě kreativních kurzů je žádaná a navštěvovaná.
2. Účastníky jsou převážně ženy středního věku (36-45 let), vyššího vzdělání s psychicky náročným zaměstnáním.
3. Návštěvy kreativních kurzů jim poskytují relaxaci a psychický odpočinek.

2.1.5 Způsob vyhodnocení

Použitý dotazník má 13 otázek zaměřených na dané téma. Z celkového počtu otázek jsou dvě otevřené a nepovinné a zbylé otázky jsou uzavřené s možností výběru jedné odpovědi nebo žádné z nich. Každou z otázek vyhodnotím zvlášť i s vyjádřením o vhodnosti či nevhodnosti její volby pro tento výzkum a výsledky zaznamená do grafu a tabulky. Díky tomu, že respondenti mohli v otevřených či polootevřených otázkách vepsat vlastní text nebo zaznačit více odpovědí, se součty odpovědí nemusejí shodovat s velikostí výzkumného vzorku. Proto jsem ke každé otázce o tomto stavu udělala podrobný výklad. První otázka je stěžejní pro celý výzkum, jelikož řeší, zda respondenti navštívili nějaký kreativní kurz od čehož se pak odvíjejí další otázky.

Otázka 1 – Navštívil(a) jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik?

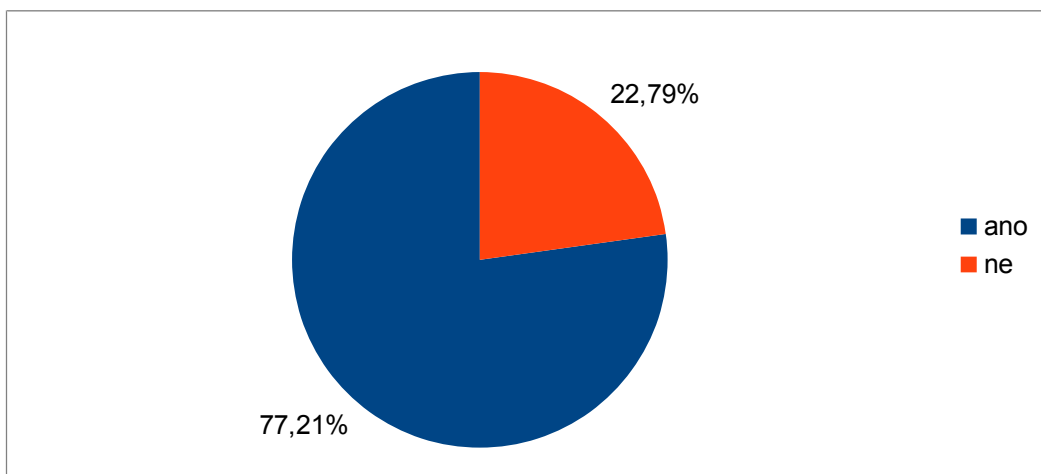
Šlo o povinnou otázku, kde respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí. V případě dotazníku v podobě webové aplikace, pokud odpověděl záporně neměl možnost pokračovat odpověďmi v dalších otázkách. V tištěné a e-mailové verzi jsem respondenty upozornila, aby další části dotazníku nevyplňovali, pokud se žádného kurzu nezúčastnili.

Touto otázkou jsem sledovala, zda dospělí kreativní kurzy navštěvují či nikoliv. Z odpovědí respondentů je zřejmé, že většina (%) kreativní kurzy navštěvuje. Z 373 respondentů odpovědělo záporně 85, takže další vyhodnocení je pouze z dotazníků, které obsahovaly odpověď kladnou.

Tabulka 1 - Navštívil(a) jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
ANO	288	77,21%
NE	85	22,79%

Graf 1: Navštívil(a) jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik?

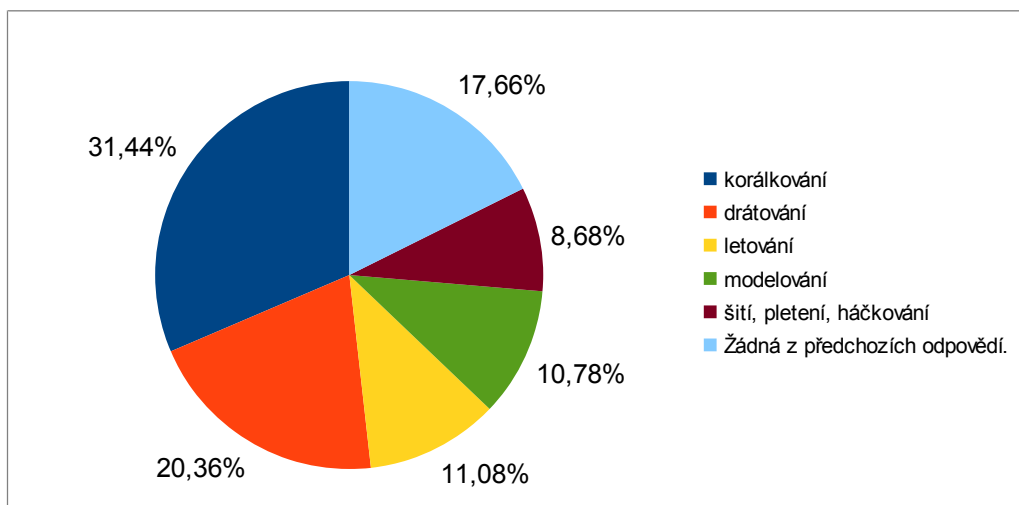
Otázka 2 – Konkretizujte jaký kurz jste navštívila?

Tato otázka byla nepovinná a pro tento výzkum neměla velký význam, byla spíše vlastním zájmem vědět o jaký druh kurzů mají respondenti větší zájem. Z uvedených dat vyplývá, že jsou to kurzy zaměřené na práci s korálky.

Tabulka 2 - Konkretizujte jaký kurz jste navštívila?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Kurz drátování.	68	20,36%
Kurz korálkování.	105	31,44%
Kurz letování.	37	11,08%
Kurz modelování.	36	10,78%
Kurz šití, pletení, háčkování.	29	8,68%
Žádná z předchozích odpovědí.	59	17,66%

Graf 2: Konkretizujte jaký kurz jste navštívila?

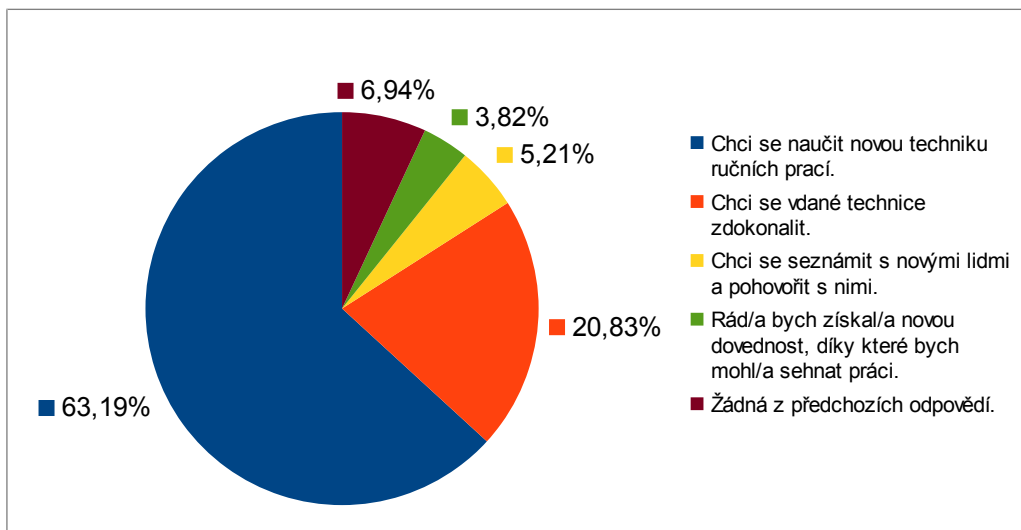
Otázka 3 – Důvodem, proč jsem navštívil(a) kreativní kurz, je?

Tato otázka byla povinná a respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí. Její odpovědi jsem sledovala první pohnutky, které respondenty vedly k návštěvě kreativního kurzu. Z výsledků jasně vyplývá, že většina respondentů kurz navštívila, aby se naučila něco nového.

Tabulka 3 - Důvodem, proč jsem navštívil(a) kreativní kurz je?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Chci se naučit novou techniku ručních prací.	182	63,19%
Chci se v dané technice zdokonalit.	60	20,83%
Chci se seznámit s novými lidmi a pohovořit s nimi.	15	5,21%
Ráda bych získal(a) novou dovednost, díky které bych mohl(a) sehnat práci.	11	3,82%
Žádná z předchozích odpovědí.	20	6,94%

Graf 3: Důvodem, proč jsem navštívil(a) kreativní kurz, je?

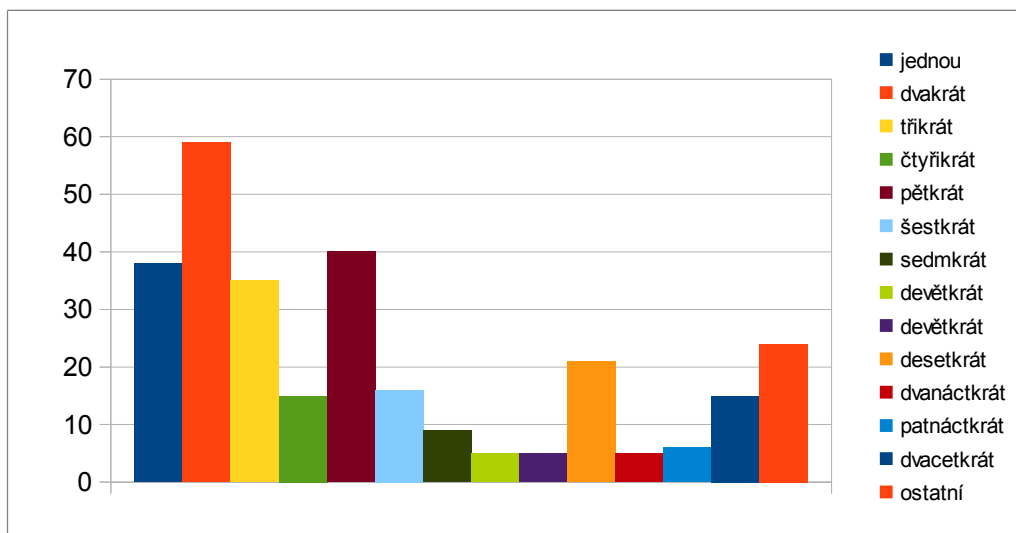
Otázka 4 - Kolikrátý kreativní kurz jste navštívil(a)?

Tato otázka byla povinná a respondent na ni musel odpovědět tak, že napsal číslici. Odpovědi na tuto otázku jsem získala data týkající se četnosti návštěv kreativních kurzů. Z výsledků vyplývá, že respondenti navštěvují kurzy často a opakovaně.

Tabulka 4 - Kolikrátý kreativní kurz jste navštívil(a)?

odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
1	38	13,19%
2	59	20,49%
3	35	12,15%
4	15	5,21%
5	40	13,89%
6	16	5,56%
7	9	3,13%
9	5	1,74%
10	21	7,29%
12	5	1,74%
15	6	2,08%
20	15	5,21%
Ostatní v rozmezí 22-53	24	8,33%

Graf 4: Kolikrát kreativní kurz jste navštívil(a)?

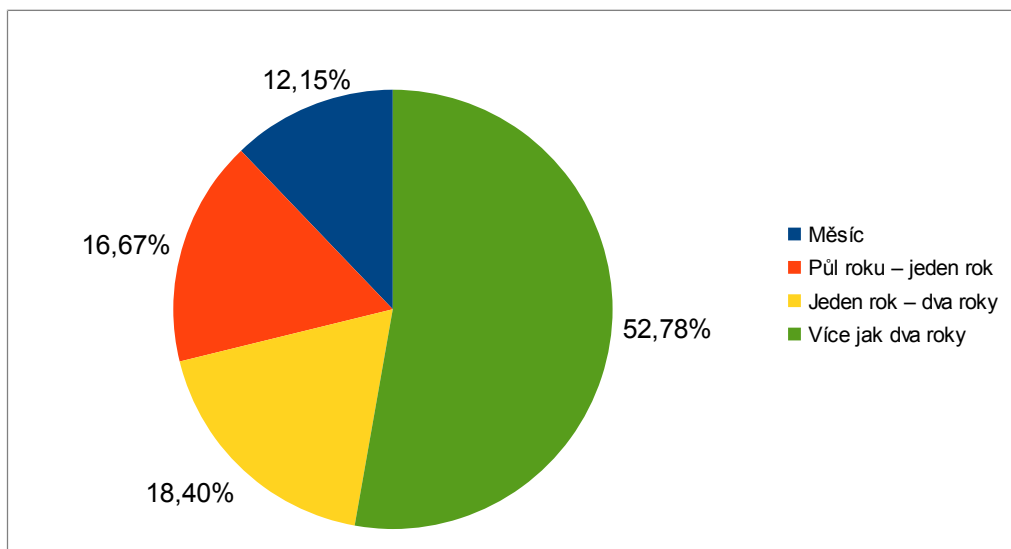
Otázka 5 – Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?

Další povinná otázka s možností výběru jedné odpovědi. Předchozí otázka řeší četnost a opakovanost a tato délku návštěv kreativních kurzů. Potvrzuje vlastně trvalost zájmu o kreativní kurzy v rámci zájmového vzdělávání dospělých. Procentuální zhodnocení jasně potvrzuje, že většina respondentů navštěvuje kreativní kurzy déle než dva roky. Z čehož se dá tedy usuzovat, že zájmové vzdělávání dospělých se v tomto případě v podobě kreativních kurzů setkává s trvalým zájmem.

Tabulka 5 - Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?

odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Měsíc.	35	12,15%
Půl roku - jeden rok.	48	16,67%
Rok - dva roky.	53	18,40%
Déle.	152	52,78%

Graf 5: Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?

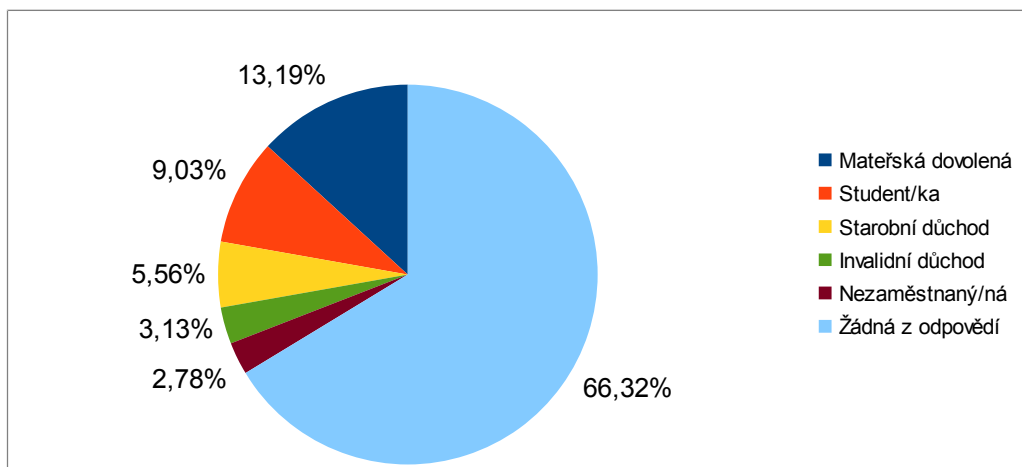
Otázka 6 – Vyberete jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaši současnou situaci?

Další povinná otázka s možností výběru jedné z odpovědí. Tato otázka byla spíše podpurná z pohledu typologie účastníků a neměla pro celý výzkum značný význam. Výsledkem bylo, že většina respondentů neodpovědělo, ale další nejzastoupenější skupinou respondentů, která navštěvuje kreativní kurzy jsou matky na mateřské dovolené, což potvrzuje jednu z mých tvrzení v úvodu této práce.

Tabulka 6 - Vyberete jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaši současnou situaci?

odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Student(ka).	26	9,03%
Nezaměstnaný(ná)	8	2,78%
Momentálně jsem na mateřské dovolené.	38	13,19%
Ve starobním důvodu.	16	5,56%
V invalidním důchodu.	9	3,13%
Žádná z předchozích odpovědí.	191	66,32%

Graf 6: Vyberete jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaší současnou situaci?

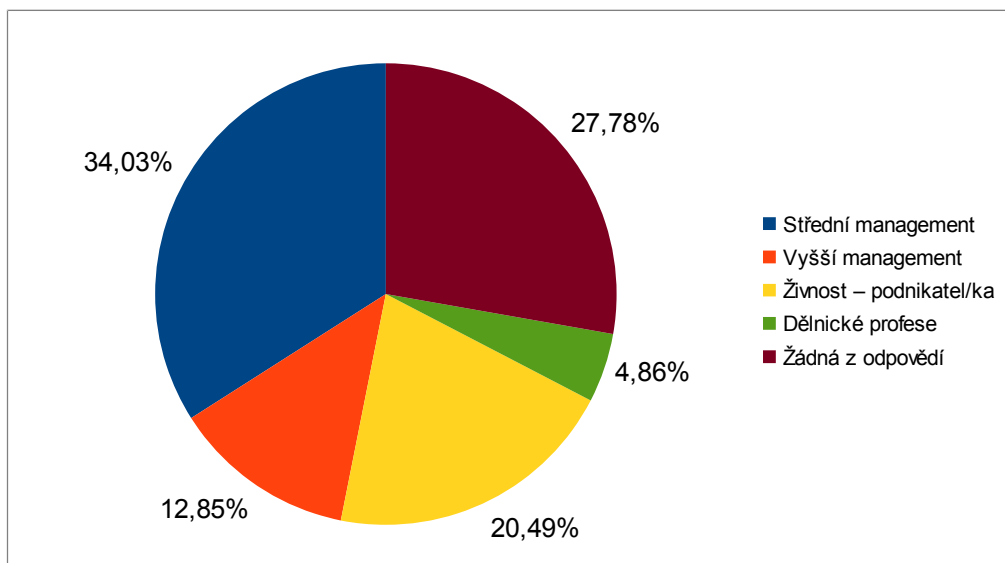
Otázka 7 – Jste-li zaměstnán na jaké pozici pracujete?

Další z povinných otázek vztahující se k typologii účastníků. Respondenti měli možnost výběru jedné z odpovědí. Rozsah odpovědí byl málo obsáhlý a tudíž došlo k tomu, že velké množství respondentů neodpovědělo, respektive využilo poslední možnosti. I přesto je z výsledků zřejmé, že zájmového vzdělávání dospělých využívají osoby pracující ve středním managementu a osoby samostatně výdělečně činné. Dalším upřesněním bude vyhodnocení otázky č.10, kde mají respondenti možnost konkretizovat své zaměstnání.

Tabulka 7 - Jste-li zaměstnán, na jaké pozici pracujete?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Mám vlastní živnost – podnikatel(ka)	59	20,49%
Zaměstnanec vyššího managementu.	37	12,85%
Zaměstnanec středního managementu.	98	34,03%
Dělnické profese.	14	4,86%
Žádná z předchozích odpovědí.	80	27,78%

Graf 7: Jste-li zaměstnán, na jaké pozici pracujete?

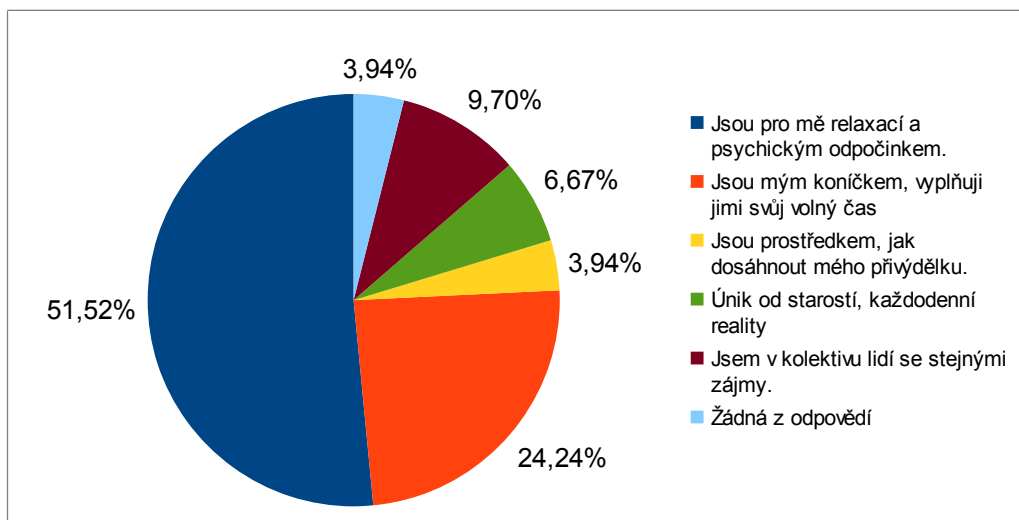
Otázka 8 – Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce?

Tato povinná otázka s možností nejméně jedné nejvíce však pěti odpovědí byla pro celkem stěžejní. Potvrzuje, proč dospělí využívají a je pro ně důležité zájmové vzdělávání dospělých. Z daného vyplývá, že ve většině případů jde o relaxaci a psychický odpočinek, což je velmi důležité pro zdravý život každého člověka.

Tabulka 8 - Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Jsou mým koníčkem, vyplňuji jimi svůj volný čas.	80	24,24%
Jsou pro mě relaxací a psychickým odpočinkem.	170	51,52%
Jsem v kolektivu lidí se stejnými zájmy.	32	9,70%
Únik od starostí každodenní reality.	22	6,67%
Jsou prostředkem jak dosáhnout mého výdělků.	13	3,94%
Žádná z předchozích odpovědí.	13	3,94%

Graf 8: Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce?

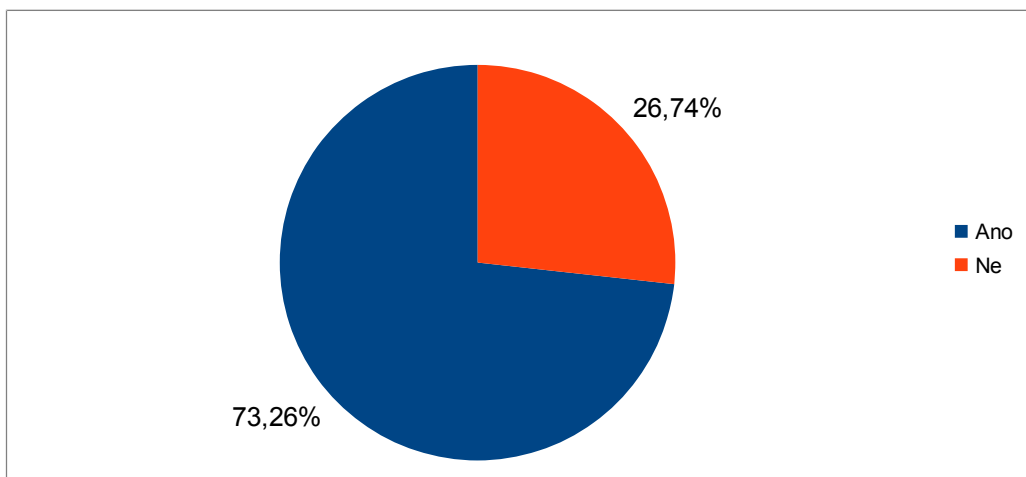
Otázka 9 – Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?

Odpověď na tuto povinnou otázku je ovlivněna myšlením každého jedince, jelikož málo kdo si myslí, že nemá psychicky náročné zaměstnání. Proto následuje otázka, která toto zaměstnání konkretizuje a vyhodnocení zda jde o zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání je vlastně na mém úsudku.

Tabulka 9 - Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
ANO	211	73,26%
NE	77	26,74%

Graf 9: Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?

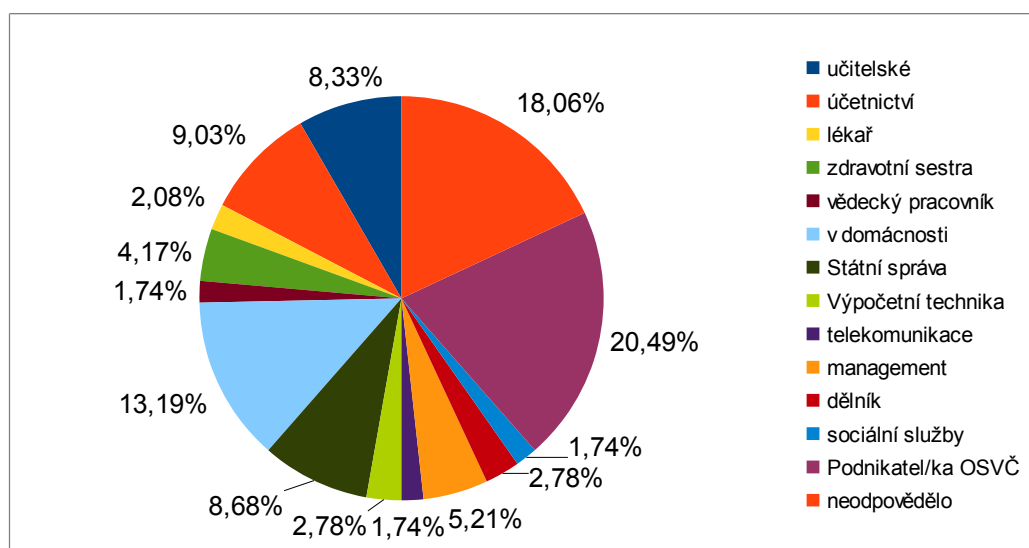
Otázka 10 – Konkretizujte jaké povolání vykonáváte?

Respondenti dostali možnost psané odpovědi. Tato otázka nebyla povinná, ale vzhledem k předchozí volbě otázek velmi důležitá. Vyhodnocování díky vlastní psané odpovědi bylo velmi náročné. Každý si ač stejné zaměstnání napsal vlastní tzv. hantýrkou. Byla jsem tedy nucena ze všech údajů vybrat stejné oborově zaměřené i když jinak psané údaje (učitelka ZŠ, MŠ, SŠ a VŠ = učitelé). Rozborem přijatých odpovědí jsem došla k závěru, že nejčastějšími účastníky kreativních kurzů jsou osoby samostatně výdělečně činné.

Tabulka 10 - Konkretizujte jaké povolání vykonáváte?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Učitelé.	24	8,33%
Účetní.	26	9,03%
Lékař(ka)	6	2,08%
Zdravotní sestra	12	4,17%
Vědecký pracovník.	5	1,74%
V domácnosti.	38	13,19%
Státní správa.	25	8,68%
Výpočetní technika.	8	2,78%
Telekomunikace.	5	1,74%
Management.	15	5,21%
Dělnické profese.	8	2,78%
Sociální služby.	5	1,74%
OSVČ- podnikatel(ka)	59	18,06%
Neodpovědělo.	52	18,06%

Graf 10: Konkretizujte jaké povolání vykonáváte?

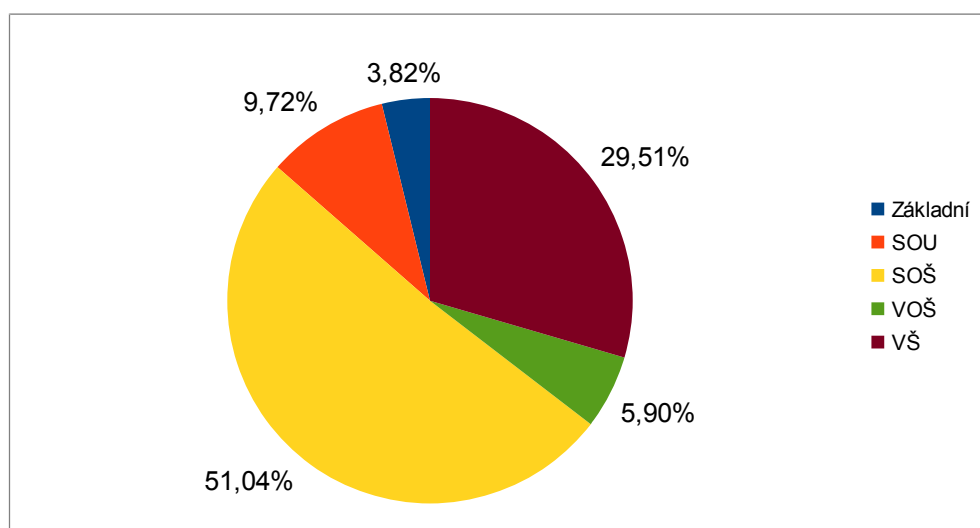
Otázka 11 – Vaše Nejvyšší dosažené vzdělání je?

Povinná otázka vztahující se k typologii účastníků. Z jejího vyhodnocením je zřejmé, že kreativní kurzy navštěvují převážně dospělí se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Což potvrzuje další z mých tvrzení, které uvádím na začátku výzkumu.

Tabulka 11- Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
Základní.	11	3,82%
SOU.	28	9,72%
SOŠ.	147	51,04%
VOŠ.	17	5,90%
VŠ.	85	29,51%

Graf 11: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je ?

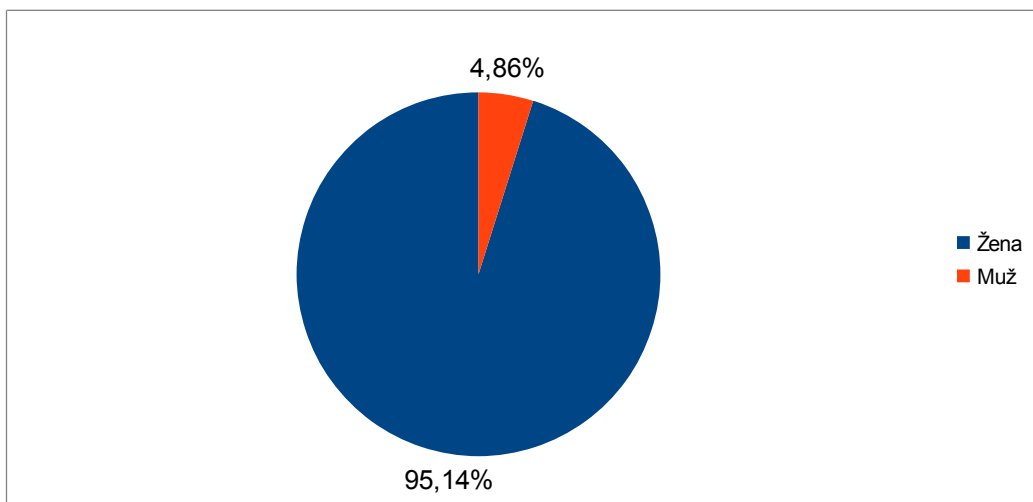
Otázka 12 – Vaše pohlaví?

Povinná otázka, která se opět vztahuje k typologii účastníků kreativních kurzů. Jejím vyhodnocením se potvrzuje další z mých hypotéz, a to že kreativní kurzy navštěvují převážně ženy.

Tabulka 12 - Vaše pohlaví ?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
ŽENA	274	95,14%
MUŽ	14	4,86%

Graf 12: Vaše pohlaví ?

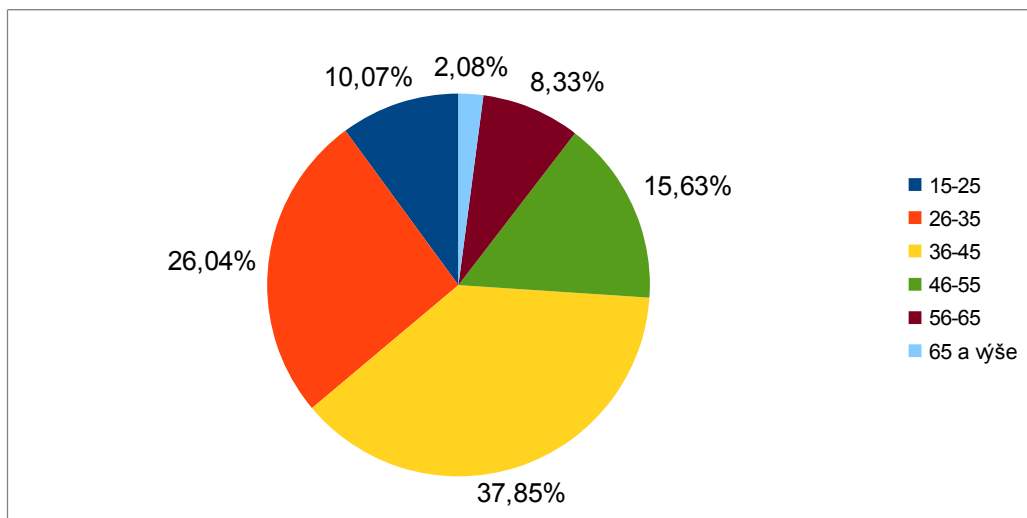
Otázka 13 – Váš věk je?

Povinná otázka, která se vztahem k typologii účastníků zapojených do zájmového vzdělávání dospělých. Výsledek potvrzuje hypotézu, středního věku účastníků kreativních kurzů.

Tabulka 13 - Váš věk je ?

Odpověď	Počet respondentů	Procentuální vyhodnocení
15-25	29	10,7%
26-35	75	26,04%
36-45	109	37,85%
46-55	45	15,63%
56-65	24	8,33%
65 a výše	6	2,08%

Graf 13: Váš věk je?

2.2 Hypotézy – vyhodnocení

2.2.1 Hypotéza 1: Zájmové vzdělávání dospělých v podobě kreativních kurzů je žádaná a navštěvovaná.

Tato hypotéza vychází z mé vlastní praxe. Za 8 let jsem vypořadala a při rozhovorech s účastníky v průběhu kurzu zjistila, jak velký zájem o zájmové vzdělávání dospělých v podobě kreativních kurzů mají. Výsledky výzkumu mou hypotézu potvrzují, a to odpověďmi na dotazníkové otázky, kde na otázku č. 1 „Navštívil(a) jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik?“ z 373 respondentů odpovědělo 288 ANO, což znamená, že kreativní kurzy navštěvuje 77,21%. Další otázky, které potvrzují tuto hypotézu jsou č. 4 „Kolikrát kreativní kurz jste navštívil(a)?“ 59 (20,49%) respondentů uvedlo číselnou hodnotu 2 a 40 (13,89%) respondentů číselnou hodnotu 5, dále se hodnoty snižují. Každopádně z tohoto vyplývá, že většina respondentů navštívila kreativní kurz nejméně dvakrát. A otázka č.5 „jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?“ kde 152 (52,78%) respondentů odpovědělo, že kurzy navštěvuje déle než 2 roky.

2.2.2 Hypotéza 2: Účastníky jsou převážně ženy středního věku (36-45 let), vyššího vzdělání s psychicky náročným zaměstnáním.

Tato velmi obsáhlá hypotéza je zodpovězena a potvrzena odpověďmi z předchozího dotazníkového šetření. V dotazníku se vyskytovaly otázky, jejichž odpovědi nebyly dobře koncipovány a nepokryly obsáhlost požadavku možných odpovědí respondentů, tudíž docházelo k tomu, že si respondenti žádnou odpověď nevybrali a stalo se, že největší procentuální zastoupení bylo těch, co neodpověděli. Z tohoto důvodu jsem použila následující nejvíce volenou odpověď. V tomto případě jde tedy o otázky č. 6 „Vyberte jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaši současnou situaci?“ Zde, bohužel, neodpovědělo 191 (66,32%) respondentů, ale následující nejvyšší hodnota je odpověď „Momentálně jsem na mateřské dovolené“ v zastoupení 38 (13,19%) respondentů. Dalo by se polemizovat, zda tato hodnota potvrzuje hypotézu psychicky náročného zaměstnání, ale záleží na úhlu pohledu. Není snad mateřství psychicky náročné.....? Otázka č.7 „Jste-li zaměstnán na jaké pozici pracujete?“ Z odpovědí jasně vyplývá, že účastníky jsou zejména zaměstnanci středního managementu zastoupeni 98 respondenty (34,03%) a za nimi hned následují OSVČ podnikatel(ka) s 59 respondenty (20,49%). Tyto odpovědi nám značně rozvine a specifikuje otázka č. 9 a 10, kde v č.9 „Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?“ odpovědělo 211 (73,26%) respondentů ANO. V č. 10 „konkretizujte jaké povolání vykonáváte“ mělo největší zastoupení 59 (18,06%) respondentů OSVČ podnikatel(ka). Střední management, který se nám jako vůdčí projevil v otázce č.7, se zde roztříštil na konkrétní zaměstnání – učitelé, účetní, zdravotní sestry apod.

Výše uvedené nám tedy potvrzuje, že respondenti mají psychicky náročné zaměstnání většinou na pozici OSVČ podnikatel(ka) a dále středním managementu, který je specifikován konkrétními povoláními vyjmenovanými v „Tabulka č.10 - Konkretizujte jaké povolání vykonáváte?“ této práce.

Potvrzení vzdělání, pohlaví a věku návštěvníků kreativních kurzů sloužily odpovědi na otázky č. 11, 12 a 13. Na otázku č. 11 „Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je?“ odpovědělo 147 (51,04%) respondentů SOŠ a 85 (29,51%) VŠ, z čehož je zřejmé, že návštěvníky jsou osoby s vyšší vzděláním. Dotaz na pohlaví v otázce č.12 „Vaše pohlaví:“ odpovědělo 274 (95,14%) respondentů, že jsou ŽENA a v otázce č. 13 „Váš

věk je:“ 109 (37,85%) respondentů odpovědělo, že jsou ve skupině s rozmezím mezi 36 – 45 lety.

Tato data prokazují, že jde o ženy středního věku.

2.2.3 Hypotéza 3: Návštěvy kreativních kurzů jim poskytují relaxaci a psychický odpočinek.

Tuto hypotézu nám potvrzuje otázka č. 8 „Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce“ Celkem 170 (51,52%) respondentů odpovědělo jednoznačně „Jsou pro mě relaxací a psychickým odpočinkem.“

ZÁVĚR

Za závěr této bakalářské práce, která se dělí na dvě části – první teoretickou a druhou praktickou, kde v první jsou vymezeny důležité základní pojmy, a druhá se zabývá výzkumem zaměřeným na zájmové vzdělávání dospělých, by se tedy dalo považovat vyhodnocení hypotéz v předešlé kapitole této práce. Ze shrnutí získaných poznatků je zřejmé, že zájmové vzdělávání dospělých v podobě kreativních kurzů je vyhledávané, zejména ženami středního věku, s vyšším vzděláním a s psychicky náročnou prací, čímž se mé hypotézy potvrdily.

Ale není to z toho důvodu, že osoby s nižším vzděláním a s tím spojeným i nižším příjmem tyto kurzy nenavštěvují z důvodu vlastního nezájmu, ale možné finanční nedostupnosti?

Proč kreativní kurzy ve větší míře nenavštěvují i muži? Není to z důvodu nedostatečné nabídky, která by vyhovovala právě mužům?

A co senioři? Zajdete-li do domova důchodců, zjistíte, že žijí své náhradní životy v současných TV seriálech a to je celá jejich „zájmová činnost“. Možná bychom měli popřemýšlet, zda by se nenašlo duchaplnější využití jejich volného času. Touto problematikou bych se ráda zabývala ve své budoucí diplomové práci.

Je zřejmé, že v zájmovém vzdělávání dospělých je mnoho nezodpovězených otázek a mnoho legislativních, koncepčních i finančních nedostatků, nad kterými bychom se měli zamyslet, a s pomocí orgánů kompetentních k této problematice je i řešit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.
- BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008, 135 s. ISBN 978-802-4725-802.
- ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.
- Pávková, B. Hájek, B. Hofbauer, V. Hrdličková, A. Pavlíková. *Pedagogika volného času*. s. 92., 3. vyd., Praha: Portál 2002
- PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002, 221 s. ISBN 8071787116.
- HÁJEK, B., B. HOFBAUER a J. PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.
- PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3235-0.
- Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Ústav pro informace ve vzdělávání Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8
- KÖNIGOVÁ, Marie. *Jak myslet kreativně: Psychologie pro každého*. Praha: Grada, 2006, s. 125. ISBN ISBN 80-247-1626-7.
- TVRDÁ, Jana. *Lektorské finty: Jak připravit a realizovat zajímavá školení*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3675-4.
- GAVORA, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6
- WOLFOVÁ, Vratislava. Není kámen jako kámen. *Korálki: kameny*. 2010, roč. 5, č. 2, s. 51. ISSN 1802-7510. Dostupné z: http://studiowallerie.wz.cz/index_soubory/Page688.htm
- BENEŠOVÁ, Michaela. *Relaxace ve volném čase*. České budějovice, 2009. Dostupné z: http://theses.cz/id/txo95h/downloadPraceContent_adipIdno_12793. Diplomová práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce Doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Internetové zdroje:

Andragogika. HRADIL, Zbyněk. *Zbynekhradil* [online]. 2012 [cit. 2012-03-20].

Dostupné z: http://www.zbynekhradil.cz/?page_id=178

ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. [online]. s. 6 [cit. 2012-03-12].

Dostupné z: <http://www.respektinstitut.cz/clanek-futura-zajmove-vzdelavani-dospelych/>

[Http://www.vysokeskoly.cz](http://www.vysokeskoly.cz). *Škola zájmového vzdělávání: Pampaedie* [online].

31.10.2007. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/skola-zajmoveho-vzdelavani-pampaedie>

Blog o svobodě v práci: Proč nejsme kreativní?. *Peoplecomm* [online]. 1. 9. 2010 [cit.

2012-03-19]. Dostupné z: <http://blog.peoplecomm.cz/clanek/proc-nejsme-kreativni>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

- Tabulka 1: Navštívil(a) jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik?
- Tabulka 2: Konkretizujte jaký kurz jste navštívil(a)?
- Tabulka 3: Důvodem, proč jsem navštívil(a) kreativní kurz, je?
- Tabulka 4: Kolikrátý kreativní kurz jste navštívil(a)?
- Tabulka 5: Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?
- Tabulka 6: Vyberete jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaši současnou situaci?
- Tabulka 7: Jste-li zaměstnán, na jaké pozici pracujete?
- Tabulka 8: Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce?
- Tabulka 9: Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?
- Tabulka 10: Konkretizujte jaké povolání vykonáváte?
- Tabulka 11: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je?
- Tabulka 12: Vaše pohlaví?
- Tabulka 13: Váš věk je?
- Tabulka 14: Rozdíly ve vzdělávání dětí a dospělých
- Tabulka 15: Specifikace kurzu

Seznam grafů

- Graf 1: Navštívil(a) jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik?
- Graf 2: Konkretizujte jaký kurz jste navštívil(a)?
- Graf 3: Důvodem, proč jsem navštívil(a) kreativní kurz, je?
- Graf 4: Kolikrátý kreativní kurz jste navštívil(a)?
- Graf 5: Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?
- Graf 6: Vyberete jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaši současnou situaci?
- Graf 7: Jste-li zaměstnán, na jaké pozici pracujete?
- Graf 8: Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce?
- Graf 9: Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?
- Graf 10: Konkretizujte jaké povolání vykonáváte?
- Graf 11: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je?
- Graf 12: Vaše pohlaví?
- Graf 13: Váš věk je?

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Tištěný postup ke kurzu modelování.....	I
Příloha B – Dotazník prázdný.....	II
Příloha C – Dotazník vyplněný respondentem elektronicky.....	VI
Příloha D – Dotazník vyplněný vlastní rukou respondenta.....	X

PŘÍLOHY

Příloha A – Tištěný postup ke kurzu modelování

Není kámen jako kámen

8

Průběhy a materiálu na sáhavé olovo:
 1. Srovnání desky (dříve se srovnávaly)
 2. Válcování
 3. Kresba
 4. Fimo
 5. Černá 9
 6. Černá 9
 7. Kamen 803

Materiál k dekorační
 výtvarného spektra:
 1. Omys černý
 2. Kámen
 3. Kámen
 4. Korkový s vlnitým povrchem

Postup:
 1. Pomocí techniky blendování vytvořte přechod mezi fimo, černou a červenou barvou. Viz obrázek 8a.
 2. Blendování je technika, díky které lze výrobek pomocí stroje přivést k přechodu fimo jedné barvy do barvy druhé. Blendování patří mezi základní a ve většině projektů často využívanou techniku.
 3. Zdroj a podrobný postup: Polymerní clay center <http://www.polymernyclaycenter.com/pole/guidelines.html>
 Pouze page 1

2. Přát fimo, který nám vznikl blendováním, srovnáme tak, aby se měla na jedné straně barva červenou a na druhé černou.
 3. Vzniklý tenký a dlouhý váleček musíme pozvolněm, ale důkladným (mnohé vyždávit)

9

Průběhy a materiálu na sáhavé olovo:
 1. Srovnání desky (dříve se srovnávaly)
 2. Válcování
 3. Kresba
 4. Fimo
 5. Černá 9
 6. Černá 9
 7. Kamen 803

Materiál k dekorační
 výtvarného spektra:
 1. Omys černý
 2. Kámen
 3. Kámen
 4. Korkový s vlnitým povrchem

Postup:
 1. Pomocí techniky blendování vytvořte přechod mezi fimo, černou a červenou barvou. Viz obrázek 8a.
 2. Blendování je technika, díky které lze výrobek pomocí stroje přivést k přechodu fimo jedné barvy do barvy druhé. Blendování patří mezi základní a ve většině projektů často využívanou techniku.
 3. Zdroj a podrobný postup: Polymerní clay center <http://www.polymernyclaycenter.com/pole/guidelines.html>
 Pouze page 1

2. Přát fimo, který nám vznikl blendováním, srovnáme tak, aby se měla na jedné straně barva červenou a na druhé černou.
 3. Vzniklý tenký a dlouhý váleček musíme pozvolněm, ale důkladným (mnohé vyždávit)

Postup výroby medallionu do šperku:
 1. Nejprve si vytvoříme - oběma ze stejné (pokud možno podobných) barvy jako je vzor - medallion nebo jiný požadovaný tvar. Pokud nejsou „molekulární“, klidně můžete použít například vyřezávané.
 2. Pak si z vlnitých se vzorem nakrájíme tenké plátky, kterými vytvořím medallion postupně celý pokryje. Musíme opatrně dobře přitlačit, aby naše nebyla mezerami nebo prasklina. A znovu vyvážujeme do prvotního tvaru.
 3. V tomto případě bude otvor na zavěšení větší, proto použijeme malou kruhovou vysekovací, FOCOR, pokud byl podklad jině barvy, musíme pokrýt vzorem i vnějšek vzniklého otvoru po vyřezání.
 4. Tedy už jen položit na plech vyložení pečícím papírem a upéct. Troubu předehřejeme na 130°C a podle velikosti medallionu pečeme nejdéle 30 minut. Po upéčení zchlazením medallion přebíráme a nakládáme každým kámen.
 Při měření fimo rozměrů barvy se fantezili mezi nekladou, ale také se můžete pokusit o imitování konkrétního nerostu.

Postup:
 1. Oddělte tři stejné díly fimo v barvě černé, červené a kamene. Z každého vyválejte dlouhý a tenký váleček.
 2. Všechny tři prameny smojte dohromady.
 3. Pomalu a pečlivě vláďte do dlouhého hadačky, aby se prameny dobře spojily.
 4. Hada přiložíte na polovinu a opět smojete. Bod 3 a 4 opakuje podle toho, jak množství nebo vřezání mění tvarové čerče do dle.
 5. Pokud chcete, můžete modelovat novou ze vzniklého válečku. Ale já preferuji tečnu plátkování (přechodový postup výroby medallionu), protože jak sami vidíte, struktura fimo je úžasná :-)

MRAMOROVÁNÍ

Technika vhodná i pro víkendové finišky a finišky

Postup:
 1. Oddělte tři stejné díly fimo v barvě černé, červené a kamene. Z každého vyválejte dlouhý a tenký váleček.
 2. Všechny tři prameny smojte dohromady.
 3. Pomalu a pečlivě vláďte do dlouhého hadačky, aby se prameny dobře spojily.
 4. Hada přiložíte na polovinu a opět smojete. Bod 3 a 4 opakuje podle toho, jak množství nebo vřezání mění tvarové čerče do dle.
 5. Pokud chcete, můžete modelovat novou ze vzniklého válečku. Ale já preferuji tečnu plátkování (přechodový postup výroby medallionu), protože jak sami vidíte, struktura fimo je úžasná :-)

Postup:
 1. Oddělte tři stejné díly fimo v barvě černé, červené a kamene. Z každého vyválejte dlouhý a tenký váleček.
 2. Všechny tři prameny smojte dohromady.
 3. Pomalu a pečlivě vláďte do dlouhého hadačky, aby se prameny dobře spojily.
 4. Hada přiložíte na polovinu a opět smojete. Bod 3 a 4 opakuje podle toho, jak množství nebo vřezání mění tvarové čerče do dle.
 5. Pokud chcete, můžete modelovat novou ze vzniklého válečku. Ale já preferuji tečnu plátkování (přechodový postup výroby medallionu), protože jak sami vidíte, struktura fimo je úžasná :-)

text a foto: Vierařava Wölfová
<http://studiodwalleri.e.wz.cz>

Příloha B – Dotazník prázdný

DOTAZNÍK – zájmová činnost dospělých

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Vratislava Wolfová, jsem studentkou třetího ročníku oboru Vzdělávání dospělých na Univerzitě J. A. Komenského v Praze. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, jehož odpovědi mi budou sloužit ke zpracování mé bakalářské práce s tematikou „Zájmová činnost z pohledu lektora výtvarných a řemeslných technik“. Tento dotazník je anonymní a slouží pouze k potvrzení či vyvrácení mých hypotéz.

Velmi si cením Vaší pomoci a času stráveného při vyplňování dotazníku.

V následujících otázkách, prosím, zakroužkujte vždy jednu odpověď která nejvíce odpovídá skutečnosti. Pokud není přímo v otázce uvedeno jinak.

1) Navštívil/a jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik ?

- a) Ano.
- b) Ne.

2) Konkretizujte jaký kurz jste navštívil(a)? - Nepovinná otázka

- a) Kurz drátování.
- b) Kurz korálkování.
- c) Kurz letování.
- d) Kurz modelování.
- e) Kurz pletení, šití, háčkování.
- f) Žádná z předchozích odpovědí.

- 3) Důvodem, proč jsem navštívil(a) kreativní kurz je?
- a) Chci se naučit novou techniku ručních prací.
 - b) Chci se v dané technice zdokonalit.
 - c) Chci se seznámit s novými lidmi a pohovořit s nimi.
 - d) Rád(a) bych získal(a) novou dovednost, díky které bych mohl(a) sehnat práci.
 - e) Žádná z předchozích odpovědí.

- 4) Kolikátý kurz jste navštívil(a) (vypište číslici)?

.....

- 5) Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?

- a) Týden.
- b) Měsíc.
- c) Půl roku – jeden rok.
- d) Rok – dva roky.
- e) déle.

- 6) Vyberte jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaší současnou situaci.

- a) Student(ka).
- b) Nezaměstnaný(ná).
- c) Momentálně jsem na mateřské dovolené.
- d) Ve starobních důchodu.
- e) V invalidním důchodu.
- f) Žádná z předchozích odpovědí.

- 7) Jste-li zaměstnán na jaké pozici pracujete?

- a) Mám vlastní živnost – podnikatel(ka).
- b) Zaměstnanec vyššího managementu.
- c) Zaměstnanec středního managementu.
- d) Dělnické profese.
- e) Žádná z předchozích odpovědí.

8) Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce ?

Možnost zakroužkování nejméně jedné, nejvíce však pěti, odpovědí.

- a) Jsou mým koníčkem, vyplňuji jimi svůj volný čas.
- b) Jsou pro mě relaxací a psychickým odpočinkem.
- c) Být v kolektivu lidí se stejnými zájmy.
- d) Únik od starostí, každodenní reality.
- e) Jsou prostředkem mého přivýdělku.
- g) Žádná z předchozích odpovědí.

9) Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?

- a) Ano.
- b) Ne.

10) Konkretizujte jaké povolání vykonáváte. Vypište slovy. - Nepovinná otázka

.....

11) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je?

- a) Základní.
- b) SOU.
- c) SOŠ.
- d) VOŠ.
- e) VŠ.
- f) Žádná z předchozích odpovědí.

12) Vaše pohlaví:

- a) Žena.
- b) Muž.

13) Váš věk je:

a) 15-25

b) 26-35

c) 36-45

d) 46-55

e) 56-65

f) 65 a výše

Příloha C – Dotazník vyplněný respondentem elektronicky

DOTAZNÍK – zájmová činnost dospělých

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Vratislava Wolfová, jsem studentkou třetího ročníku oboru Vzdělávání dospělých na Univerzitě J. A. Komenského v Praze. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, jehož odpovědi mi budou sloužit ke zpracování mé bakalářské práce s tematikou „Zájmová činnost z pohledu lektora výtvarných a řemeslných technik“. Tento dotazník je anonymní a slouží pouze k potvrzení či vyvrácení mých hypotéz.

Velmi si cením Vaší pomoci a času stráveného při vyplňování dotazníku.

V následujících otázkách, prosím, zakroužkujte vždy jednu odpověď která nejvíce odpovídá skutečnosti. Pokud není přímo v otázce uvedeno jinak.

1) Navštívil(a) jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik ?

a) Ano.

b) Ne.

2) Konkretizujte jaký kurz jste navštívil(a)? - Nepovinná otázka

a) Kurz drátování.

b) Kurz korálkování.

c) Kurz letování.

d) Kurz modelování.

e) Kurz pletení, šití, háčkování.

f) Žádná z předchozích odpovědí.

3) Důvodem, proč jsem navštívil(a) kreativní kurz je?

- a) Chci se naučit novou techniku ručních prací.
- b) Chci se v dané technice zdokonalit.
- c) Chci se seznámit s novými lidmi a pohovořit s nimi.
- d) Rád(a) bych získal(a) novou dovednost, díky které bych mohl(a) sehnat práci.
- e) Žádná z předchozích odpovědí.

4) Kolikátý kurz jste navštívil(a) (vypište číslici)?

.....5.....

5) Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?

- a) Týden.
- b) Měsíc.
- c) Půl roku – jeden rok.
- d) Rok – dva roky.
- e) déle.

6) Vyberte jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaší současnou situaci.

- a) Student(ka).
- b) Nezaměstnaný(ná).
- c) Momentálně jsem na mateřské dovolené.
- d) Ve starobních důchodu.
- e) V invalidním důchodu.
- f) Žádná z předchozích odpovědí.

7) Jste-li zaměstnán na jaké pozici pracujete?

- a) Mám vlastní živnost – podnikatel(ka).
- b) Zaměstnanec vyššího managementu.
- c) Zaměstnanec středního managementu.
- d) Dělnické profese.
- e) Žádná z předchozích odpovědí.

8) Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce ?

Možnost zakroužkování nejméně jedné, nejvíce však pěti, odpovědí.

- a) Jsou mým koníčkem, vyplňuji jimi svůj volný čas.
- b) Jsou pro mě relaxací a psychickým odpočinek.**
- c) Být v kolektivu lidí se stejnými zájmy.
- d) Únik od starostí, každodenní reality.**
- e) Jsou prostředkem mého přivýdělku.
- g) Žádná z předchozích odpovědí.

9) Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?

- a) Ano.
- b) Ne.**

10) Konkretizujte jaké povolání vykonáváte. Vypište slovy. - Nepovinná otázka

.....

11) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je?

- a) Základní.
- b) SOU.
- c) SOŠ.
- d) VOŠ.
- e) VŠ.**
- f) Žádná z předchozích odpovědí.

12) Vaše pohlaví:

- a) Žena.**
- b) Muž.

13) Váš věk je:

a) 15-25

b) 26-35

c) 36-45

d) 46-55

e) 56-65

f) 65 a výše

Příloha D – Dotazník vyplněný vlastní rukou respondenta

DOTAZNÍK – zájmová činnost dospělých

Vážená paní, vážený pane,

Jmenuji se Vratislava Wolfová, jsem studentkou třetího ročníku oboru Vzdělávání dospělých na Univerzitě J. A. Komenského v Praze. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, jehož odpovědi mi budou sloužit ke zpracování mé bakalářské práce s tematikou „Zájmová činnost z pohledu lektora výtvarných a řemeslných technik“. Tento dotazník je anonymní a slouží pouze k potvrzení či vyvrácení mých hypotéz.

Velmi si cením Vaší pomoci a času stráveného při vyplňování dotazníku.

V následujících otázkách, prosím, zakroužkujte vždy jednu odpověď která nejvíce odpovídá skutečnosti. Pokud není přímo v otázce uvedeno jinak.

1) Navštívil/a jste již nějaký kreativní kurz výtvarných nebo řemeslných technik ?

- a) Ano.
- b) Ne.

2) Konkretizujte jaký kurz jste navštívil/a? - Nepovinná otázka

- a) Kurz drátování.
- b) Kurz korálkování.
- c) Kurz letování.
- d) Kurz modelování.
- e) Kurz pletení, šití, háčkování.
- f) Žádná z předchozích odpovědí.

3) Důvodem, proč jsem navštívil/a kreativní kurz je?

- a) Chci se naučit novou techniku ručních prací.
- b) Chci se v dané technice zdokonalit.
- c) Chci se seznámit s novými lidmi a pohovořit s nimi.
- d) Rád/a bych získal/a novou dovednost, díky které bych mohl/a sehnat práci.
- e) Žádná z předchozích odpovědí.

4) Kolikátý kurz jste navštívil/a (vypište číslici)?

.....².....

5) Jak dlouho navštěvujete kreativní kurzy?

- a) Týden.
- b) Měsíc.
- c) Půl roku – jeden rok.
- d) Rok – dva roky.
- e) déle.

6) Vyberte jednu z následujících možností, které nejlépe vystihují Vaši současnou situaci.

- a) Student/ka.
- b) Nezaměstnaný/ná.
- c) Momentálně jsem na mateřské dovolené.
- d) Ve starobních důchodu.
- e) V invalidním důchodu.
- f) Žádná z předchozích odpovědí.

7) Jste-li zaměstnán na jaké pozici pracujete?

- a) Mám vlastní živnost – podnikatel/ka.
- b) Zaměstnanec vyššího managementu.
- c) Zaměstnanec středního managementu.
- d) Dělnické profese.
- e) Žádná z předchozích odpovědí.

8) Co Vám přináší návštěvy kreativních kurzů zaměřených na ruční práce ?

Možnost zakroužkování nejméně jedné nejvíce však pěti odpovědí.

- a) Jsou mým koníčkem, vyplňují jimi svůj volný čas.
- b) Jsou pro mě relaxací a psychickým odpočinkem.
- c) Být v kolektivu lidí se stejnými zájmy.
- d) Únik od starostí, každodenní reality.
- e) Jsou prostředkem mého přivýdělku.
- g) Žádná z předchozích odpovědí.

9) Vykonáváte zodpovědné a psychicky náročné zaměstnání?

a) Ano.

b) Ne.

10) Konkretizujte jaké povolání vykonáváte. Vypište slovy.- Nepovinná otázka

.....učitel.....

11) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je?

a) Základní.

b) SOU.

c) SOŠ.

d) VOŠ.

e) VŠ.

f) Žádná z předchozích odpovědí.

12) Vaše pohlaví:

a) Žena.

b) Muž.

13) Váš věk je:

a) 15-25

b) 26-35

c) 36-45

d) 46-55

e) 56-65

f) 65 a výše

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Vratislava Wolfová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: Kombinovaná

**Název práce: Zájmová činnost z pohledu lektora výtvarných a řemeslných
technik**

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 12

Počet titulů české literatury a pramenů: 13

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Iva Borská, CSc.